

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

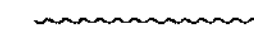

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

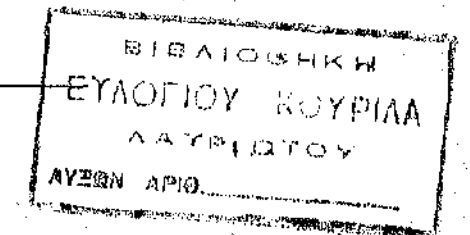

1889

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 6. — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8.

ΑΘΗΝΗΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΕΝ ΤΗ ΟΔΩ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ ΑΡΙΘ. 14 ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΣΤΑΔΙΟΥ

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ΄.

Ευρόπηκη Έκδοσις: Έν Ελλάδι φρ. 122, εν τη Αγγλοφιλί φρ. 230. — Αι ευρόπηκαί άρξάνται άπό 2 'Ιανουαρίου έκαστ. έτους και είναι έτήσιαι. — Γραφεϊον Διευθ. 'Οδ. Ηυρίωνογείου 14.

11 'Ιουνίου 1889.

Ο ΜΥΘΟΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΙΒ΄ ΑΙΩΝΑ υπό Φερδινάνδου Γρηγοροβίου.

(Συνέχεια και τέλος.)

Ένταυθα δέν ήδύναντο ούτε δημόσια βιβλιοθήκαι ούτε παρά τοις δημοσίου συντηρουμένη Σχολή λογίων να ήναρρύνωσι τας μελέτας του μεμονωμένου Έπισκόπου. Εύτυχώς είχαν ιδίαν συλλογήν χειρογράφων εν Κωνσταντινουπόλει μεθ' έαυτου μετακρίσει, εν οίς τά συγγράμματα του Όμήρου, Άριστοτέλους, Γαληνού, Εύκλειδου, Θουκυδίδου, Νικάνδρου και άλλων αρχαίων (1). Φαίνεται όμως ότι και εν Αθήναις απέκτησε και αντίγραψε και άλλα συγγράμματα. Ένταυθα εύρε την συλλογήν των βιβλίων, ήτις άνήκεν από αρχαίων χρόνων τή έπισκοπή και εφύλασσαστο εν τῷ 'Ιερῷ Βήματι τής του Παρθενῶνος εκκλησίας. Έάν όμως ή άθηναϊκή μητροπολιτική βιβλιοθήκη έτοποθετήθη εν δυοίς σурτχρείς τής αγίας Τροπέζης, βεβαίως δέν θα ήτο πολύ πλουσία.

Αί αύθενταί μαρτυρία του πολιοῦ Μητροπολίτου Αθηνῶν περί τής άπονεκρώσεως τής ένταυθα έπιστημονικής ζωής είναι τόσον βαρυσήμαντοι, ώστε ή τέως έπικρατούσα γνώμη, ότι ή πόλις των φιλοσόφων ήτο μέχρι του δωδεκάτου αιώνου φυτώριον πάσης έπιστήμης, δέν δύναται πλέον να υποστηριχθῆ. Καί εάν υπήρχαν εκεί βεβαίως άντιγραφείς χειρογράφων, ως λ. χ. Κωνσταντίνος τις, όστις εν έτει 1129 έφιλοπόνησε τον νῦν εν Βιέννη άποκείμενον Κώδικα του Βασιλείου, δύναται βεβαίως να συμπεράνη τις υπέρ τής συνεχείας τής εργασίας ταύτης του άντιγράφειν και συνεπῶς υπέρ ποιῆς τινος έπιστημονικής ανάγκης. Άλλ' όμως εκ του σκότους των χρόνων εκείνων δέν προβάλλει ούτε έγχώριός τις μεγαλοφυία ούτε

έν γένει Έλληνας τις, όστις να όφείλη τήν έπιστημονικήν αύτου μόρφωσιν εις τήν Σχολήν των Αθηνῶν. Ο εξ Αιγίνης Κοσμάς άνήλθεν επί τον πατριαρχικόν θρόνον του Βυζαντίου εν έτει 1146, και ή έπωνυμία αύτου Άττικός ήθελεν όχι όλίγον τιμήσει και αύτον και τήν πατρίδα του, εάν είχαν άποκτήσει αύτην εν αύταις ταίς Αθήναις διά κλασικών σπουδῶν. Ως ού μόνον έναρτερον αλλά και διά τας πολλάς γνώσεις έξοχον άνδρα ένεκωμίασεν αύτον ο ιστοριογράφος Νικητάς ο Χωνιάτης, ο αδελφός του Μιχαήλ. Ούτοι, εδόξασί ποτε και ο Εύσταθιος ένα των φίλων του, ειπών ότι κατήγετο από των Άττικῶν Μουσῶν και τής γῆς τής σοφίας. Είς των άμείνων διαδόχων του αύτου Εύσταθίου επί του θρόνου του αρχιεπισκοπικού τής Θεσσαλονίκης υπήρξεν ο Αθηναίος 'Ιωάννης· αλλά και αύτός έποίησαστο τας έαυτου σπουδάς εν τή μεγάλῃ Κωνσταντινου πόλει, όπου έσπευδον να μεταβαίνωσιν από των επαρχιῶν του κράτους άνδρες διψῶντες γραμμάτων προς μόρφωσιν αύτων και πρόσδον εν ύπουργήμασιν.

Ίσχυρίσθησαν τινες ότι αι Αθήναι κατά τήν δωδεκάτην εκατονταετηρίδα υπήρξαν μάλιστα φυτώριον των έπιστημῶν και διά τήν λίαν άπομακρυσμένην πέραν του Κωνσταντου Γεωργίου. Έν τή παραδόξῳ ταύτῃ χώρα Κάρθακη, τή παλαιῇ 'Ιβηρία, έβασίλευεν από του 1089 μέχρι του 1125 ο Βαργατιδής βασιλεύς Δαβίδ ο Β΄. Περί αύτου λέγεται ότι ανά παν έτος απέστειλεν εις Αθήνας 20 νέους Γεωργιανούς, επί τῷ σκοπῷ όπως εκεί εκπαιδευόνται. Η ένιαυσία συντήρησις τοςούτων υποτρόφων εν Αθήναις δημοσίαις δαπάναις ήθελε προσάψη ύψιστην δόξαν ταις τε έπιστημονικαίς χρείαις και τή ήγεμονία τής μικρῆς, ήμισυβαρῆρου Γεωργίας, και ήθελε καταπλήξη σήμεραν πάντα ύπουργόν τής Παιδείας μεγάλων πεπολιτισμένων κρατῶν, εάν ήτο πιστευτή τις αλήθεια. Τά έπίσημα γεωργιανά χρονικά άτινα εδημοσίευσεν ο Βασιλεύς Βαχτάγκ κατά τας αρχάς τής παρελθούσης εκατονταετηρίδος, έγκωμιάζουσι τον ήγεμόνα εκείνον Δαβίδ διά πομπῶδων φράσεων, ως δεύτερον Σολομώντα. Έπαινοῦσι τήν προς τας έπιστήμας κλίσιν αύτου, ήτις ήτο τόσον μεγάλη ώστε ο

(1) Περί τής Βιβλιοθήκης του Άκομινατου εδημοσίευσεν ο Σπυρίδων Λάμπρος άξίαν άναγνώσεως διατριβήν εν τῷ 'Αθηναίῳ 1878, Β΄. 354.

ήγεμών δὲν ἠδύνατο οὐδ' εἰς τὰ κυνηγέσια νὰ χωρισθῆ τῶν βιβλίων αὐτοῦ· γεραίρουσιν αὐτὸν ὡς τὸν μεγαλοπρεπέστατον Μαικήναν, ὅστις καὶ ζῆνα μοναστήρια ἐν Ἑλλάδι καθίδρυσεν. Ἀφηγοῦνται ὅτι ὁ Δαβὶδ ἐν τῇ ἑαυτοῦ χώρα ἀποδόμησε θαυμασιώτατον μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ὃ ἐφοδίασε διὰ τῶν πολυτιμοτάτων λειψάνων καὶ θησαυρῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ χρυσοῦς ὄρθος τῶν διαδόχων τοῦ Χασράου, καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἐγκαθίδρυσεν τοὺς ἐξοχωτέρους τῶν μοναχῶν. « Κατέστησε τὴν χώραν ταύτην δευτέραν Ἱερουσαλήμ τῆς Ἑώας, τὸ θαῦμα πάσης τελειότητος, τὸ κέντρον τῆς σοφίας, νέας Ἀθήνας πολὺ ὑπερχούσας τῶν παλαιῶν. » Τὸ μετὰ τοιούτων γελωίων πομπωδῶν ἐκφράσεων ὑμνούμενον μοναστήριον ἠδύνατο κατὰ ταῦτα νὰ ἦναι αἱ Ἀθηναὶ χάριν τῶν σπουδῶν τῶν νέων Γεωργιανῶν.

Ὁ ἀξιολογώτατος ἀρμένιος ἱστοριογράφος Βαρδάνης κατὰ τὸν τρισκαίδεκατον αἰῶνα ἱστορεῖ ἄλλως περὶ τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ τάδε: « Ζητῶν νὰ μορφώσῃ τὸν ἀμαθῆ λαόν τῶν Γεωργιανῶν ἐξέλεξάτο 40 νέους, ὃς ἀπέστειλεν εἰς Ἑλλάδα, ὅπως ἐκεῖ ἐμάθωσι τὴν γλῶσσαν, ἐξ αὐτῆς μεταφράσωσι καὶ ἐκείθεν τὰς μεταφράσεις ἀποκριμίσωσι μετ' ἑαυτῶν οἰκადε, τοῦθ' ὅπερ καὶ τῶν ἄλλων ἐπραξάν. Τρεῖς ἐξ αὐτῶν, οἵτινες διεκρίθησαν ὡς οἱ ἰκανώτατοι ἰλάμπρυναν τὸν ἀγροίκον τοῦτον λαόν. » (1) Οὕτω μεταβάλλονται οἱ ἐναυσιῶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ εἰς Ἀθήνας πεμπόμενοι φοιτηταὶ εἰς μεταφραστὰς ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἐν γένει, τοῦθ' ὅπερ εἶναι λίαν πιστευτόν. Διότι οἱ Γεωργιανοὶ καὶ οἱ Ἀρμένιοι μετὰ ζήλου καταγίνοντο νὰ μεταφράσωσι εἰς τὴν ἐθνικὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ συγγράμματα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς· οὕτως ὁ Βασιλεὺς Γεωργίος ἦδη, βασιλεύσας πρὸ τοῦ Δαβὶδ, ἐπεφόρτισεν τὸν λεγόμενον φιλόσοφον Ἰωάννην Πατρίτην νὰ μεταφράσῃ τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους.

Οἱ Γεωργιανοὶ λοιπὸν ἐποιούνο τὰς ἑαυτῶν ἐπιβυδάς ἐν Ἑλλάδι τοῦτ' ἐστὶ βεβαίως ἐν ταῖς διατάξαι Σχολῆς αὐτῶν περιωνύμοις πόλεσι τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ Ἀθῶνος καὶ πρὸ πάντων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δυνατὸν ἐν τῇ ἀποδημίᾳ αὐτῶν νὰ ἐπισκέπτοντο καὶ τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' εἰάν εἶχον σπουδασθῆ κατὰ προτίμησιν ἐν τινι αὐτόθι λογίῳ σχολῇ, ὁ Βαρδάνης, ὅστις τὰς σχέσεις τῶν Γεωργιανῶν ἀρίστα ἐγίνωσκε, δυσκόλως οὐκ ἀπεσιώπα τὴν ἐνδοξὸν αὐτῆν πόλιν. Ἐν τῇ

μεγάλῃ αὐτῆς Σχολῇ εἶχε ποτε τῶν ὄντων σπουδαστὴ ὁ συμπολίτης αὐτοῦ Μωῦσης ὁ ἐκ Χορέν κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα.

Ὁμοίως ζήλος ὑπὲρ τῆς παιδείας, ὁποῖον ἔσχεν ὁ Βασιλεὺς Δαβὶδ, καὶ ἐτι μίζων θερμότης τῶν γραμμάτων ἐπακινεῖται ἢ τῆς βασιλείας τῆς Θάμαρ, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1184 μέχρι τοῦ 1211 ὡς ἄλλη Σεμίραμις ἤρξεν ἐν Γεωργίᾳ. Ἐν τῇ αὐτῇ αὐτῆς ἐξῆ ὁ ἐξοχος ποιητὴς τοῦ λαοῦ τούτου, Σοτὰ Ρουσταβέλ, ὅστις ἐγεννήθη ἐν πολίγειν τινὶ παρὰ τὴν ἕχθον τοῦ Κοῦρ τῷ 1172. Ἐξύμνησε τὴν εὐφροστάτην καὶ περιεκαλλῆ ἡγεμονίδα ἐν τινι Θαμαριάδι καὶ συνέθετο πολλὰ ποιήματα, ἐν οἷς ἐν, ὡς φαίνεται, περιζῶν ἐπος « Ὁ ἐν δέρματι Τίγρειος ἄνθρωπος ». Περὶ δὲ τοῦ Σοτὰ ἀφηγοῦνται ὅτι ἐν ἔτει 1192 μετ' ἄλλων νέων Γεωργιανῶν δημοσίᾳ δαπάνῃ ἀπεστάλη εἰς Ἀθήνας. Ἐκεῖσε ἐξερκειώθη πρὸς τοὺς μεγάλους νόας τῆς ἀρχιαιότητος, ἀνέγνωσε τὰ ἔργα τῶν φιλοσόφων καὶ ἱστορικῶν, ἐξεπαιδεύθη δὲ καὶ εἰς τὴν μουσικὴν. Μετὰ πολυετῆ ἐκεῖσε διατριβὴν ἐπέστρεψε παρὰ τῇ βασιλίδι Θάμαρ, ἧς ἐγένετο κατόπιν βιβλιοφύλαξ.

Ἐάν ὁ γεωργιανὸς ποιητὴς λοιπὸν ἐποίησε τόσον λαμπρὰς καὶ εὐρείας σπουδάς ἐν Ἀθήναις, τοῦτο θὰ συνέβη ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν Μιχαὴλ ὁ Ἀχομινάτος ἦτο τότε ἐπίσκοπος τῆς πόλεως καὶ ἤντικειρε τὴν τύχην αὐτοῦ, διότι εἶχε τὴν κατάραν νὰ ζῆ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, τῇ ἀπατάτῃ γαρία τοῦ κράτους μεταξὺ ἀμούσων ἀνδρῶν ἐν ἐξορίᾳ. « Ὡς τῆς ἡμῶν συμφορᾶς, οὕτω γράφει πρὸς τὸν πατριάρχην Θεοδοσίον, τί δοκίμεις πάσχειν ἡμᾶς, αἱ οὐχ ὅπως, θείας συνουσίας ἐκτοπισθέντες, ὄψεως ἀγιοπρεποῦς ἐστερήθημεν, ἀλλὰ καὶ τὴν παρὰ τῶν γραμμάτων παραμυθίαν ζημιούμεθα. »

Ἡ διήγησις λοιπὸν περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις σπουδῶν τοῦ Σοτὰ Ρουσταβέλ πρέπει νὰ καταταχθῆ εἰς τὰς ἀνατολικὰς μυθοπλαστικὰς, ἐπίσης ὡς ἡ περὶ ὑποτρόφων τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ.

Ὁ Βαρδάνης οὐδὲν γινώσκει περὶ τούτου. Ἐάν δὲ ὑπάρχωσι περὶ τούτου εἰδήσεις ἐν ἑλλαις γεωργιανῶν ἢ ἀρμενίων συγγραφαῖς, βεβαίως οὐτοὶ ἀβασκανίστως ἢ διὰ τὸ μέγα ὄνομα ἐποίησαν σύγχυσιν μεταξὺ Ἀθηναίων, τῆς κατὰ παράδοσιν μητρὸς τῆς φιλοσοφίας, καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ἣ ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, μάλιστα ἐπὶ τῆς Δυναστείας τοῦ μουσατραφοῦς οἴκου τῶν Κομνηνῶν, ἤκμαζε πάλιν ἡ Βυζαντιανὴ αὐλικὴ Σχολὴ καὶ ἀναμφιβόλως προσείλκεν εἰς ἑαυτὴν

(1) M. I. Mourier, Chota Roustavelli, poète georgien du XII siècle, sa vie et son oeuvre, ἐν τῷ Journal asiatique, 8 Serie, T. IX (1887) σελ. 520. — Ὁ Zuarsthai, Gried. Bodenstodt, Tausend u. Ein Tag aus Orient (Ges. Schr. II, 31) γνωμοδοτεῖ ὅτι νέος Γεωργιανὸς καὶ ἐπίσης ὁ Σοτὰ ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις. Ἀλλ' οὐτε αὐτὸς οὐτε ὁ Mourier ἀναφέρουσι τὰς περὶ τούτου πηγὰς.

καὶ τὴν χριστιανικὴν νεότητα τῆς Γεωργίας καὶ Ἀρμενίας.

Ἦδὲν δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ ἀπατάτῃ Ἰβηρία παρὰ τὴν ἐσχάτην Θούλην ὑπάρξαντες Ἄγγλοι τοῦ μεσαιῶνος ἠξίωσαν ὅτι αἱ πεφωτισμέναι Ἀθηναὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπῆρξαν φωτόριον μορφώσεως τῶν λογίων συμπατριωτῶν των, περὶ ὧν ἰσχυρίζονται ὅτι ἐκείθεν ἀπεκόμισαν τὰς γνώσεις των, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ὀνομαστός τις ἱατρός, ὁ Ἰωάννης Αἰγίδιος.

Λίαν ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ὁ ἄγγλος χρονογράφος Ματθαῖος ὁ ἐκ Παρισίων ἀναγράφει κατὰ τὸν ΙΙ' αἰῶνα περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καταστάσεως τῶν Ἀθηναίων. Ἀφηγεῖται ὅτι τῷ 1202, κατὰ τὸ τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τοῦ βασιλείως Ἰωάννου, συναρῖς ἑλλήνων φιλοσόφων, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ σπουδαίων καὶ σεβασμιῶν ἀνδρῶν, ἀρίκετο ἐξ Ἀθηναίων εἰς τὴν ἀγγλικὴν αὐλήν· ἐκεῖ συνεζήτησαν ἐπὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων, καὶ ἀπειπειρήθησαν νὰ προσηλυτίσωσιν, ἕως οὗ ὁ βασιλεὺς διέταξεν αὐτοὺς νὰ σιγήσωσι καὶ ἀπεδιώξεν αὐτοὺς τῆς χώρας. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἦσαν ἀνευ ἀμφιβολίας μοναχοὶ ἢ κληρικοὶ. Ὁ ἄγγλος χρονογράφος ἀπέδωκεν αὐτοῖς τὸν ἐν χρήσει τίτλον φιλοσόφων, καὶ ἐχαρακτήρισεν αὐτοὺς ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἴσως ὡς Ἀθηναίους.

Ἀλλ' ὁ αὐτὸς Ματθαῖος ἀναφέρει καὶ ἑτέραν τινὰ εἰδήσιν, δι' ἧς φαίνεται ὅτι ἀποδεικνύεται ὅτι αἱ Ἀθηναὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀληθῶς ὑπῆρξαν τόπος ἐπιστημονικοῦ βίου. Ὁ πρεσβύτερος τῆν ἡλικίαν καὶ σύγχρονος αὐτοῦ, ἀρχιδιάκονος τοῦ Leicester, Ἰωάννης Basingstokes ἀνέφερεν, ὡς ὁ χρονογράφος διηγεῖται, τῷ λογίῳ Ἐπισκόπῳ Ροβέρτῳ ἐκ Λίνκολν, ὅτι αὐτὸς, διαρκουσῶν τῶν ἐν Ἀθήναις σπουδῶν αὐτοῦ, ἐμάθη τινα παρὰ πεπαιδευμένων ἑλλήνων Δοκτόρων, ἄτινα τοῖς λατινικοῖς εἶχον μείνη ἀγνωστα. Μεταξὺ ἄλλων εὗρεν ἐκεῖ τὰς Διαθήκας τῶν δώδεκα πατριαρχῶν, ἃς οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ μίσους κατὰ τῶν χριστιανῶν διεφύλαξαν ἀποκεκρυμμένως. Ὁ δ' ἐπίσκοπος Ροβέρτος παρήγγειλε νὰ κομισθῶσιν ἐξ Ἑλλάδος αἱ γραφαὶ αὐταὶ καὶ νὰ μεταφρασθῶσιν.

Ὁ Basingstokes, αὐτὸς ἐκόμισεν, ὡς ὁ Ματθαῖος βεβαίως, ἐξ Ἀθηναίων τοὺς ἑλληνικοὺς ἀριθμητικούς πίνακας καὶ τινα βιβλία, ἄτινα αὐτὸς μετεγλάττισε λατινιστί· μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ μία Γραμματικὴ, παρὰ τῶν Ἀθηναίων γνωστοποιηθεῖσα αὐτῷ, ἣν ὀνομαζέει τὸν Ἑλληνα Δονάτον.

Παραδοξότερα πασῶν τῶν ἄλλων εἶνε ἡ διαβεβαίωσις τοῦ αὐτοῦ ἀρχιδιάκονου, ὅτι, καίτοι τὰς σπουδάς αὐτοῦ ἀπεπεράτωσεν ἐν τῷ Πενταετημίῳ τῶν Παρισίων, ὀφείλει ὅμως τὰς ἀρίστεας αὐτοῦ γνώσεις εἰς νεανιδά τινα, μόλις

εἰκοσιν ἐτῶν ἡλικίας, ὀνόματι Κωνσταντίναν, ἥτις ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀθηναίου ἀρχιεπισκόπου. (Ὁ μόνον ἦν κάτοχος πάσης μαθηματικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλῶς προέλεγε λοιμούς, τρικυμίας, ἐκλείψεις ἡλίου καὶ αὐτοὺς τοὺς σεισμούς τοῖς ἀκροκαταῖς αὐτῆς, καὶ οὕτω προεφύλαττεν αὐτοὺς καὶ ἐσωζεν ἀπὸ δυστυχημάτων. Ὁ ἐκ Παρισίων Ματθαῖος ἐπιβεβαίωσεν ὅτι τὰς ἐμπιστευτικὰς ταύτας ἀνακαινώσεις συνάεικ ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ Basingstokes· διὰ τοῦτο ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν τὸ ἐλάχιστον ὅτι ὁ λόγιος ἐκεῖνος ἄγγλος Μάγιστρος βεβαίως ἀπῆλθεν εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐπισκέφη τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐκαμειν ἐρεῦνας ἀρχαίων χειρογράφων καὶ δυνατὸν νὰ ἐτελειοποιήθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Δυνατὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του νὰ ὑπῆρξεν Ἀθηναῖα τις, ἥτις ἐμελλε νὰ δοξασθῆ ὡς ἡ πορφυρογέννητος Ἄννα Κομνηνὴ, καὶ ἥτις ἐξέμαθε τὴν ἀττικὴν γλῶσσαν καὶ ῥητορικὴν τέχνην τὴν σοφίαν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους. Πιλὴν πρὶν ἢ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως λάμπωσιν ἐν Ἱταλίᾳ γυναῖκες ἐν κλασικῇ μορφῶσει, διεκρίθησαν ἑλληνίδες διὰ τῆς εὐφυίας των καὶ τῶν γνώσεών των. Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς ἐξυμνεῖ νεαράν τινα καὶ ὠραίαν γυναῖκα ἐκ Θεσσαλονίκης, τὴν θυγατέρα γραμματέως τινός, ὡς δευτέραν Θεανῶ καὶ Ἰπατίαν. Ἡ ἀξιοθαύμαστος θυμὸς προφητικῆς καὶ διδασκαλίας τοῦ ἄγγλου, ἥτις εἶχε κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν του εὐρύτατον ἀκροατήριον φοιτητῶν, φαίνεται κάπως μυθώδης.

Ἐπειδὴ ὁ Basingstokes, ὡς ὁ Ματθαῖος ἀναφέρει, ἀπέθανε τῷ 1252 ἔτει, πρέπει νὰ ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις περίπου τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν καὶ ὁ μέγας Γεωργιανὸς Σοτὰ Ρουσταβέλ, καὶ ὁπωσδήποτε κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ὑπῆρχεν ἀκόμη ἐκεῖ ἑλλην ἐπίσκοπος. Ἀλλ' οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι ἄλλος τις εἰμὴ ὁ τελευταῖος ὀρθόδοξος Μητροπολίτης, πρὸ τῆς ἐν ἔτει 1205 εἰσβολῆς τῶν Φράγκων, αὐτὸς δὲ ἦτο Μιχαὴλ ὁ Ἀχομινάτος. Ἀδύνατον εἶνε νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις σχολαστικὸς ἄγγλος δὲν ἦλθεν εἰς σχέσεις πρὸς τὸν μεγαλοφυῆ ἐκείνον ἑλληνοιστὴν, τὸν ἄνδρα τὸν κατέχοντα τὴν ὑψίστην θέσιν ἐν τῇ πόλει, καὶ διὰ τοῦτο εἶνε λίαν παράδοξον ὅτι οὐδόλως ποιεῖται μνείαν αὐτοῦ. Ἡ ὑποτιθεμένη αὐτοῦ διδασκαλὸς Κωνσταντίναν, ὡς θυγάτηρ τοῦ ἐπισκόπου Ἀθηναίων, δὲν θὰ εἶχεν ἄλλον πατέρα εἰμὴ αὐτὸν τὸν Μιχαὴλ Ἀχομινάτον, καὶ τοῦτο πράγματι ἐπίστευσάν τινες. Ἀλλ' αὐτὸς ἦτο ἀνεκνός· αὐτὸς ὁ ἴδιος περὶ ἑαυτοῦ εἶπεν ἐν τινι ἐπιστολῇ πρὸς Μανουὴλ τὸν Ἰαλᾶν: « Εἰ γὰρ καὶ πατὴρ οὐκ ἐγενόμην, ἀλλ' οἶδα τὰ ἐπὶ τοῖς παισὶ τῶν πατέρων σπλάγγνα. »

Αἱ εἰδήσεις διὰ ταῦτα τοῦ Ματθαίου ἐκ Πα-

(1) Ἡ μεταφράσις τοῦ χωρίου τοῦ Βαρδάνη ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Brosset, Additions et éclaircissements à l'Hist. de la Georgie (ἐν Πετροῦκ. 1831) σελ. 223.
(2) J. Klapproth, Reise in d. Kaukasus u. nach Georgien, II, 173.

ρισίων είνε υπερβολικά, και έν μέρει έπινενοη-
 μέναι. Δυσίη θάτερον ή αυτός ήπατήθη υπό
 μυθευμάτων του πολυπλανήτου μάρτυρος του, ή
 όσα αυτός έν τή νεότητί του περί εκείνου ήκουσε,
 παρεμόρφωσε διά φαντασιωδών προσθηκών. Ό-
 ποιοί μύθοι διεδίδοντο κατά τους εύπιστους εκεί-
 νους, χρόνους των μυθοπλαστιών και θαυμάτων
 ακριβώς έν Άγγλία, δεικνύει ή γνωστή διήγη-
 σις του αυτού χρονογράφου περί του περιπλαν-
 ημένου Ιουδαίου, ής τό μυθώδες αύτός πρώ-
 τος εξέθηκεν. Ιστορεί σπουδαίως ότι τώ 1228
 άφίκετο εις την μονήν του Άγ. Άλθάνου ώς
 προσκνητής των περιφήμων ιερών τόπων της
 έσπερίας αρμένιος τις Άρχιεπίσκοπος και έβε-
 βαιώσε τους αυτόθι μοναχούς ότι έσχε την τι-
 μήν προσωπικώς νά γνωρίση τον Ιωσήφ Καρ-
 τάφιλον, Ουρωρόν του Πιλάτου, ύφ'ού ο Σωτήρ
 εξεδιώχθη του Πραιτωρίου, διότι αυτός πολλά-
 κίς επισκέπτεται τους επισκόπους της Αρμενίας.
 Βραχύ έτι πρό της άποδημίας αυτού εις την
 έσπερίαν έφαγε μετ' εκείνου έν τή ίδια αύτου
 τραπέζη. Ο Καρτάφιλος μετά την Σταύρωσιν
 του Χριστού έβαπτίσθη παρά του Άνανίου με-
 τονομασθείς Ιωσήφ, γενόμενος ήρώτ άγιος και
 θεοσεβής Άνά πάν εκατοστόν έτος άναλαμβάνει
 την νεαράν ήλικίαν τριάκοντα έτών, και τούτο
 θέλει διαρκέση μέχρι της δευτέρας του Χριστού
 παρουσίας. Ο άξιοπίστος αρμένιος επισκόπος ένη-
 σμείνιζε βεβαιών τον άγγλον μοναχόν, ότι ή κι-
 θωτός του Νώε Ισταται ακόμη ήδη επί του
 Άραράτ.

Ενώ έν Αθήναις αί έπιστημονικαί σπουδαί
 είχαν άποσεισθή, διεσώθη ή παράδοσις περί
 του πνευματικού μεγαλείου της πόλεως των
 σοφών έν τή Έσπερία. Έφροντάθησαν ότι αύτη
 υπήρξε κατά τους σκοτεινοτάτους χρόνους της
 βαρβαρότητος ή μεγάλη Σχολή έξόχων έλληνη-
 στών. Όχι μόνον ή Πάπισσα Ιωάννα έσπού-
 δασεν εκεί κατά τον έννατον αιώνα, αλλά και
 ο Σκώτος Έριγένας, και όμως ο μέγας ούτος
 μύστης της έλληνικής γλώσσης κατά την έπο-
 χήν εκείνην εκτήσατο τάς γνώσεις αύτου έν τινι
 σχολείω Ιρλανδικού μοναστηρίου.

Δέν θά άπορήση τις άν ή Σαξωνική παγκό-
 σμιος χρονογραφία Ιστορεί περί του βωμάλου άυ-
 τοκράτορος Κλαυδίου, ότι ήθέλησε νά πέμψη τά
 έαυτου τέκνα εις Αθήνας άδπου υπήρχεν ή άρί-
 στη Σχολή. Άλλά και έν τώ Florisel Nijmea—
 έπεισοδίω του όνομαστού μυθιστορήματος Ama-
 dis de Gaula—λέγεται ότι ο ίπποτικός Άγησί-
 λαος ο έκ Κόλχου έσπούδασεν έν Αθήναις.
 Περί τά μέσα του ΙΑ' αιώνος υπερήσπισε μονα-
 χός τις έκ S. Emmeran παρά τώ Ρέγενσβουργ
 τον παρά τώ Βενεδικτιών άμφισβητηθέντα έν
 S. Denis Ισχυρισμόν, ότι τά όστα του Διονυσίου
 Άρσπαγίτου, όστις έσφαλμένως είχεν άνακηρυ-

χθή άπόστολος της Γαλλίας, εκείθεν μετεκομι-
 σθησαν εις Ρέγενσβουργ. Έν τινι έπιστολή πρός
 τον Άββάν Reginward άπευθύνει άποστρεφόν
 τινά πρός τάς Αθήνας ΑΓην τροφόν της ρητο-
 ρικής, την μητέρα των φιλοσόφων, ήτις έδοξά-
 σθη διά του Διονυσίου.

Δυσκόλως εγνώριζεν οιοσδήποτε λόγιος της
 Δύσεως την παρά Θουκυδίδη πανηγυρικόν του
 Περικλέους, δι'ού ο μέγας εκείνος πολιτικός
 άνήρ ώνόμασε την έαυτου παιδείαν παιδείαν
 της Ελλάδος. Ο χριστιανικός όμως κόσμος εγί-
 νωσκε διά μέσου του Κικέρωνος και άλλων λα-
 τινων συγγραφέων και εκκλησιαστικών πατέρων
 την δόξαν της πόλεως των Αθηνών ως μητρος
 πάσης επιστήμης. Τό εγνώμιον τούτο ήτο άμείω-
 τον τον ΙΒ' και ΙΓ' αιώνα. Έν τοίς περί Άλε-
 ξάνδρου μυθιστορήμασι λέγεται ο Άριστοτέλης
 Αθηναίος διά τούτο μόνον, διότι ήτο
 φιλόσοφος και ο κόσμος ούδεμίαν σοφίαν πλέον
 κατείχε, ήτις νά μή εύρίσκητο και εκείν. Βιλ-
 χέλμος ο έκ Malmsbury δέν ήξευρε νά εγχα-
 μιάση κάλλιον τον λόγιον έπίσκοπον Halp έκ
 Rochester, ειμή λέγων περί αύτου ότι άπερρά-
 φησεν έν έαυτώ πάσας τάς Αθήνας. Έν τή πόλει
 ταύτη, ούτω παρατηρεί Ματθαίος ο έκ Παρι-
 σίων, έσπούδασαν οί έλληνες σοφοί, και έπειδή
 ή σοφία είναι άθάνατος, διά τούτο και αί Αθή-
 ναι διετήρησαν τό όνομα τούτο. Διότι τούτο
 σύγχεταί έκ του στερητικού Α και της λέξεως
 Θάνατος.

Άξιον συμπλήρωμα της έρμηνείας ταύτης
 είναι ό,τι επανάησε Γερβάσιος ο έκ Γιλβουρου
 κατά τον αυτόν ΙΓ' αιώνα περί της Άκαδη-
 μίας των Αθηνών. Τό όνομα τούτο δηλοί κατ'
 αυτόν λύπη του λαού (Άκος-δήμου) διότι οί
 μαθηταί του Πλάτωνος εξελέξαντο ακριβώς τον
 εις σεισμούς υποκειμένον τούτον τόπον, όπως ο
 διαρκής φόβος χαλιναγωγή τάς πνευματικάς
 αύτων τάσεις. Ο αυτός Γερβάσιος έρμηνεύει τό
 όνομα Περιπατητικοί έκ του ότι οί μαθηταί
 του Άριστοτέλους τρόπον τινά επί της ήδου της
 άληθείας περιεπάτουν.

Έάν έν πόλει τινι της Δύσεως ήμαζόν Σχο-
 λαί λογίων δέν απέιχον πολύ του νά παραβά-
 λωσιν αύτήν πρός τάς Αθήνας. Άλφόνσος ο έκ
 του Όρους Κασίνου, ο σύγχρονος Γρηγορίου του
 Ν'. έμνησε διά τούτο την Αβέρσαν, διότι αί
 φιλοσοφικαί αύτης σχολαί εξισώθησαν πρός τάς
 των Αθηνών. Όπως παρά τοίς λογίοις της
 Δύσεως, ούτως επέζησε και παρά τοίς Άραβι,
 άρτοισι μεταφρασταίς φιλοσοφικών και ιατρι-
 κών συγγραμμάτων των Έλλήνων, ή αύτή των
 Αθηνών δόξα. Ο Ισταρί, όστις περί τά μέσα
 του δεκάτου αιώνος συνέταξε γεωγραφικόν τι
 έργον, αναφέρει τάς Αθήνας περιγράφων τά δρια
 της Μεσογείου θαλάσσης, ήτις κατ' αυτόν περι-

έρχει την Γαλικίαν, Φραγκίαν και Ρώμην, ή
 της όποιος τά παράλια εκτείνονται από Κων-
 σταντινουπόλεως μέχρις Αθηνών και Ρώμης.
 Λέγει ότι Ρώμη και Αθήναι είναι τό κέντρον
 εις ο συνέρχονται αί Ρώμη, ήτοι οί Ιταλιώται
 και Βυζάντιοι, και ότι ίδια αί Αθήναι υπήρξαν
 ή έδρα της σοφίας των Ιουδαί, ήτοι των πάλαι
 έλλήνων, όπου ούτοι διετήρησαν τάς επιστήμας
 των και την φιλοσοφίαν των. Παρά των Άρά-
 βων μετά ταύτα μεταδόθη ή δόξα των σχολών
 των Αθηνών εις τους μετγενεστέρους τουρκους
 χρονογράφους Σεαδεδδίν και Χατζήν-Χάλφν.

Σ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΩΝΟΣ
 Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

Περιοδεύει Παπουλάκη εις Μάνην.— Η νέα Ίερου-
 σαλήμ.— Άνεπαρκεία δημοσίου δυνάμεις.— Τό ύστε-
 ρινόν μυστήριον.— Ματαιώσις συναθροίσεως.— Άνεπι-
 τυχείς άπόπειραι.— Εύθρασις λόγοι.— Η έν Δεύτερη
 ήττα του έπαρχου και του υπομοιράρχου.— Η εις
 Καλάμας ιερά εκστρατεία.— Έγκύκλιος Παπουλάκη.
 — Η δικαιοσύνη άποκρουσμένη.— Τρόμος έν Καλάμας
 και προκήρυξις του Νομάρχου.— Ογύρωσις της πόλεως.
 — Οί πρέσβεις των Καλαμών και ο πρέσβυς του Πα-
 πουλάκη.— Διασκέψεις των Λακωνών.— Έκστρατεία
 εις τον δήμον Άβίας.— Ζημιαί των Καλαμών.— Τά
 πνευματικά μέσα και τό άνήθημα.— Οί Ρουμελιώται.
 — Οί Αλάκωνες και ο στρατός.— Τ' άποτελέσματα της
 πυρίτιδος.— Φουσανέλλα άντι βίου.— Ένέργειαί
 βουλευτών.— Τά γρήματα και ή προδοσία.— Ο Πα-
 παδοσίλαρος.— Η πλάστη φρουρά και τό πλάστην
 έγγραφον.— Περιοδεία νομάρχου και ύποταγή των άνο-
 ποτάκτων.

Έν τούτοις ο Παπουλάκης εξηκολούθει πε-
 ριεργάμενος τους διαφόρους δήμους της δυτικής
 Λακωνίας γενόμενος πανταχούδεκτός έν θριάμβω.
 Ίδου τό δρομολόγιον αύτου κατά τά έπίσημα
 έγγραφα.

Τήν 23 Άπριλίου μετέβη εις τό χωρίον Κώ-
 τρονκ του δήμου Κολοκυνθίου, της έπαρχίας
 Γυθείου, ένθα τον υπεδέχθησαν ένθουσιωδώς
 πάντες οί κάτοικοι μετά του ίερατείου δια πά-
 νηγυμικής καθωνοκρουσίας. Διατρίψας αυτόθι
 μέχρι της 28, μετέβη εις τον δήμον Λαγείας,
 παρακολουθούμενος δέ υπό του τότε εισέτι θαυ-
 μαστού του επισκόπου Ασσήνης, πολλών ιερέων
 και καμπληθούς όχλου έπορευθή εκείθεν εις τον
 δήμον Μέσσης της έπαρχίας Οιτύλου και διέ-
 μινε μέχρι της 3 Μαΐου, ότε επανήλθεν εις τό
 χωρίον Κάβαλο πρωτεύουσαν του δήμου Κολο-
 κυνθίου. Σημειωτέον ότι πρός τον δήμον τούτον
 ο Παπουλάκης έτρεφεν εξαίρετικήν συμπάθειαν,
 διότι αυτόθι εύρε και τους ένθουσιωδεστάτους
 των όπαδών του, άπεκάλει δέ τό Κολοκύνθιον

άδιαφορών περί της πεζότητος του όνόματος
 Νέαν Ίερουσαλήμ, όνομασίαν παραδόξως άνα-
 μνησκουσαν τά όνειροπολήματα των Χιλια-
 στών. Τήν επομένην αναχωρήσας εκείθεν μετέβη
 εις τό χωρίον Μαυροβούνι του δήμου Γυθείου
 παρακολουθούμενος, ως λέγει ή εκθεσις, υπό 4000
 περίπου όχλου άχαλινώτου έκ των δήμων όλης
 της έπαρχίας.

Τήν 5 Μαΐου μετέβη εις τό χωρίον Καρβελά
 του δήμου Μαλευρίου, άλλ' εκεί ή ύποδοχή
 υπήρξε κάπως ψυχροτέρα, λαθών δέ ύπονοίας
 μήπως συλληφθή, διέμινε μόνον όλίγας στιγμάς
 και άπήλθε παραχρήμα εις τό χωρίον Σκουτάρι
 του δήμου Καρμουπόλεως, όπουθεν εγένετο άφαν-
 τος, επανελθών κρυφώς εις τον προσφιλή του
 δήμον Κολοκυνθίου, όπου διέμινεν ύποκρυπτό-
 μενος μέχρι της 11 Μαΐου.

Αί επιτόποι άρχαί βλέπουσιν τον αυξοντα
 ένθουσιασμόν και την δεσμηραί εκδηλουμένην
 έθνηκήν του πλήθους στάσιν κατά της έξουσίας
 συνεταράχθησαν επί τοίς κινήμασι τούτοις, δέν
 ήδύναντο όμως άποτελεσματικώς νά ενεργήσωσιν
 ένεκα της παντελούς σχεδόν έλλείψεως δημοσίου
 δυνάμεις. Κατά την διαβεβαίωσιν της Νομαρ-
 χίας Λακωνίας, εάν υπήρχεν εξ άρχής στρατιω-
 τική δύναμις έπαρκής, τό κακόν θά προελαμ-
 βάνετο πλην μόλις υπήρχον θ—8 άνδρες της
 χωροφυλακής εις Γυθειον άνευ υπομοιράρχου και
 10—12 εις Οιτύλον, όλίγιστοι δέ έτεροι στρα-
 τιώται διεσπαρμένοι εις άλλα μέρη, άφροσύνη
 δέ θά ήτον' άντιταχθή ή ασήμαντος αύτη δύ-
 ναμις κατά των θρασέων ενόπλων στίφον των
 παρακολουθούντων τον κήρυκα. Ότε ο Χριστό-
 φρος έπορεύετο εις τον δήμον Λαγείας συνο-
 δευόμενος υπό του επισκόπου Ασσήνης και υπό
 πολλών ιερέων και διαχιλίων τουλάχιστον Λα-
 κωνών, συνήντησεν αυτόν μικρόν άπόσπασμα έκ
 τεσσάρων ή πέντε χωροφυλάκων διοικούμενον
 παρ' ενός έννομοτάρχου. Ο θαρραλέος άποσπασ-
 ματάρχης άπειραβή νά συλλάβη τον δημαγω-
 γόν μοναχόν και νά έδηγήση αυτόν εις Γυθειον,
 άλλ' ο παρακόλουθών όχλος εξέμάνη και οί χω-
 ροφυλάκες έδέησε νά υποχωρήσωσι μετά σπου-
 δής διά νά μή κατακεραματισθώσιν υπό του
 ώργισμένου πλήθους. Επίσης άπέτυχον ένεκα
 της άνεπαρκούς δημοσίας δυνάμεις και έτεραι
 μεμανωμένοι άπόπειραι της έξουσίας πρός σύλ-
 ληψιν του Χριστοφόρου, και ο έπαρχος Οιτύλου
 μεταβάς κατά διαταγήν της Νομαρχίας μετά
 του υπομοιράρχου και δώδεκα χωροφυλάκων νά
 συλλάβη τον μοναχόν εις τον δήμον Μέσσης,
 ήναγκάσθη νά επιστρέψη άπρακτος εύρών αυ-
 τόν περιστοιχιζόμενον υπό τετραχιλιών Λα-
 κωνών. Διδ αί έν Γυθείω άρχαί μαθεύσαι ότι ο
 Παπουλάκης διανοείτο νά προσκαλέση γενικήν
 συναθροισιν των όπαδών του εις Άγίαν Παρ-

σκυήν, όπως αποκαλύψη εις αυτούς από ύστερινόν του μυστήριον κατά την έκθεσιν, και φοβηθείσαι εύλογως μήπως εκ της συνελεύσεως ταύτης επέλθῃ γενική ἀναστάσις, κατέφυγον εις παραπειστικά μέσα όπως ἐμποδίσωσιν αὐτήν, ὅπερ τῶ ὄντι και κατώρθωσαν διά συμβουλῶν και ἀπειλῶν, τῇ δραστηρίῳ συμπράξει τινῶν εκ τῶν μάλλον ἐμφρόνων προκρίτων τῆς χώρας. Κατά τὴν περίστασιν ταύτην ἀπεσιρήτησεν ἀπὸ τοῦ Χριστοφόρου και ἔως τότε μετ' αὐτοῦ ἐνθουσιωδῶς συμπράττων ἐπίσκοπος Ἀσσήνης, πεισθεὶς εις τὰς παραινήσεις τοῦ υἱοῦ τοῦ βουλευτοῦ Λακωνίας Πετροπουλάκη, Λεωνίδα τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀποθανόντος ἀνδρείου συνταγματάρχου. Ἰδὼν τὴν ἀποσιρήτησιν ταύτην και τὴν ματαίωσιν τῆς συναθροίσεως ὁ Παπουλάκης διέμεινεν εις Βωχὸν μέχρι τῆς 13 και ἐκεῖθεν ἐπέστρεψεν εις τὸ σύνθηες αὐτοῦ ὀρητήριον, τὸν δῆμον Κολοκυνθίου.

Ἐν ταῦτοις μετὰ τὰ τελευταῖα ἔντονα τῆς Κυβερνήσεως μέτρα αἱ ἀρχαὶ ἐνθαρρυνθείσαι προέβησαν και αὐτὴς εις ἀποπειράς πρὸς σύλληψιν τοῦ ταραξίου και ὁ ὀρητικὸς διοικητὴς τῆς ἐν Λακωνίᾳ μοίρας τῆς χωροφυλακῆς Κουτσογιαννόπουλος παραλαβὼν τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀφικόμενον ἀπόσπασμα ὀροφυλακῆς εκ τοῦ δήμου Κροκεῶν μετὰ πολλῶν ἀξιωματικῶν ἐξαστράτευσεν ὅπως συλλάβῃ τὸν Παπουλάκην ἐν τῷ αὐτοῦ τοῦ καταφυγίου του, ἥτοι εις τὸ χωρίον Φλομοχώρι τοῦ δήμου Κολοκυνθίου και τὴν 15 Μαΐου μετέβη νύκτωρ εις τὸ χωρίον Ρηγανοχώρι. Ἠλπίζε καθ' ὅς εἶχε πληροφορίας, ὅτι ἡ ἐμφάνισις σοβαρᾶς ὅπως δῆποτε δημοσίου δυνάμεις ἐμελλε νὰ πτοήσῃ τοὺς θεσπώτας τοῦ Χριστοφόρου, ἀλλ' αἱ προσδοκίαι του διεψεύσθησαν, καθότι γνωσθείσης τῆς ἀφίξεώς του, διά γενικῆς κωδονοκρουσίας συνήχθησαν πάντες οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τοῦ δήμου, περὶ τοὺς τριχιλίους, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ἐνοπλοὶ, ὅτινες πληροφορηθέντες ὅτι ὁ διοικητὴς τῆς Μοίρας εἶχε προσκαλέσει εις ἐπικουρίαν δύο λόχους τοῦ ὑπὸ τὸν διοικητὴν Μαυροδῆμον ἑοῦ πεζικοῦ τάγματος, ἐπεμφαν 150 ἄνδρας και κατέλαβον ἐγκαίρως στενὴν διόδον καλουμένην Πλατεῖα Σκάλα, ἐξ ἧς ἐμελλε νὰ διεέλθῃ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις, ἐνῶ ταυτοχρόνως δι' ἀπεσταλμένων παρήγγειλαν εις τὸν διοικητὴν τῆς Μοίρας ν' ἀναχωρήσῃ. Ὁ Κουτσογιαννόπουλος ὅπως ἀποφυγῇ αἰματηρὰν και ἴσως ἀνωφελῆ συγκρούσιν, ἀπεφάσις μετὰ στρατιωτικῶν συμβούλιον ν' ἀπέλθῃ, ἀφοῦ εἰδοποίησε και τὸν Μαυροδῆμον νὰ μὴ προχωρήσῃ, ἐπέστρεψε δὲ τὴν 17 εις Γύθειον διά τῆς παραπλευσῆς κατὰ τὰ παραλία ἐκεῖνα κωνοφόρου ὁ Κανάρης.

Θραυνοθεὶς ἐκ τῶν ἀλλαπαλλήλων τούτων ἀποτυχῶν τῆς ἐξουσίας ὁ Παπουλάκης ἐξηκο-

λοῦθει τὸ φλογερὸν του κήρυγμα. Γενναίαν ἀποπειραν ἐπεχείρησε τότε και ὁ ἀντισυνταγματάρχης Γερμανὸς Μαυρομιχάλης μεταβάς μετὰ τινῶν οἰκείων αὐτοῦ τὴν 17 Μαΐου εις Φλομοχώρι, ὅπου ἐντυχῶν τὸν μοναχὸν εὐλαρωδῶς ὡμίλησε πρὸς αὐτόν: «Καλόγηρε, εἶπεν αὐτῷ ἢ νὰ παραδοθῆς εις τὴν Κυβέρνησιν, ἢ νὰ ὑπάγῃς εις τὴν σκῆτην σου και ν' ἀφήσῃς τὸν τόπον τοῦτον, ὃν ἐξωθεῖς εις ἐμφύλιον πόλεμον.» Ὁ Παπουλάκης ἀπήντησεν ὑποκριτικῶς:—Φεύγω, ἀλλὰ θὰ με ζητήσετε πάλιν.—Φύγε, ἐπανελάθεν ὁ Γερμανός, φύγε ὄργανον τοῦ Σατανᾶ, και ἂν σὲ ζητήσωμεν ἐπανερχεσαι. Μετὰ τοῦτο δὲ πολλὰ ἐλάλησε περὶ τῆς ἀγυρταίας τοῦ κήρυκος και τῶν ὀλεθρίων αὐτοῦ σχεδίων πρὸς τοὺς Λακωνίους, ὅτινες ἐσιώπων' εις μόνον ἱερεὺς παρετήρησεν αὐτῷ ὅτι ἀδίκως ἡ ἐξουσία καταδιώκει τὸν ἅγιον ἄνθρωπον. Καὶ τὸν μὲν Μαυρομιχάλην ἀνήκοντα εις μεγάλην και κλεινὴν τῆς χώρας οἰκογένειαν χαίροντα δὲ και ἀτομικῶς ὑπόληψιν μεγάλην παρὰ τοῖς συμπολίταις του οἱ περὶ τὸν Παπουλάκην ἐσεβάσθησαν. Δὲν ἔσχεν ὅμως τὴν αὐτὴν εἰρηρικὴν ἐκθεσιν ἐτέρα ἀποπειρα γενομένη μετὰ δύο ἡμέρας, ὅτε μετέβησαν ὅπως τὸν συλλάβωσιν εις τὸν δῆμον Λεύκτρου ὁ ἐπαρχος Οἰτύλου, ὁ ὑπομοίραρχος, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πουλιτάκος και ἄλλοι τινὲς ἀξιωματικοὶ, μετ' ἀποσπάσματος εκ δεκαπέντε ἀνδρῶν χωροφυλακῶν και ὀροφυλακῶν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Γερμανοῦ Μαυρομιχάλη. Οἱ περιστοιχίζοντες τὸν κήρυκα τριχιλίῳ περὶ ἐνοπλοὶ και ἄοπλοι ἀνήκοντες κατὰ τὸ πλεῖστον εις τοὺς δήμους Καρδαμύλης, Ἀρεοπόλεως και Κολοκυνθίου ἐδείξαν εὐθύς ἐχθρικὰς διαθέσεις και προηγουμένων τῶν γυναικῶν, ὧν τὴν συνδρομὴν ἐπεκαίεσθη ὁ ἀπειλούμενος προφήτης, καθὰ ἀλλαχοῦ διηγήθη, ἐπέπεσον κατὰ τῶν προσελθόντων διά λίθων και βροχάλων, τραυματίζοντες τὸν ἐπαρχον, τὸν ὑπομοίραρχον και τινὰς ἄλλους εκ τῆς συνοδίας.

Ὁ Παπουλάκης διηυθύνθη ἐκεῖθεν πρὸς τὸ Πράσσειον τοῦ δήμου Καρδαμύλης και ἀφοῦ ἐδημηγόρησεν αὐτόθι ἀπῆλθε τὴν 20 Μαΐου παρακολουθούμενος ὑπὸ ἀρκετῶν ὄπαδῶν. Καθ' ὅδον ὅμως ἐγκαταλείψας αὐτοὺς ἐγένετο ἀφαντος πορευθεὶς λάθρα εις τὰ Πηγάδια τοῦ δήμου Ἀβίας, ὅπου διέμεινεν ἐπὶ ἐξ ἡμέρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἀναπαύσεως ἀπεφάσις τὴν ἱεράν εις Καλάμας ἐστρατείαν. Τὰ βασιλικὰ στρατεύματα ἀπεβιβάζοντο ἤδη εις Λακωνίαν και τούτο βεβαίως εἶχε περιέλθει εις γνῶσιν αὐτοῦ· ὅθεν βλέπων τὴν καταδιώξιν κατασταμένην σοβαρὰν σκοπὸν εἶχε ν' ἀποφυγῇ μὲν αὐτὴν ἀπομακρυνόμενος εις χωρῶν δὲ εις τὸν νομὸν Μεσσηνίας νὰ διαδώσῃ και ἐκεῖ τὴν πυρκαϊάν τῆς στάσεως και νὰ καταστήσῃ τὴν σύλ-

λήψιν του δυσκολωτέραν. Δι' ἐγκυκλίῳ του λοιπὸν προσεκάλεσε τοὺς πιστοὺς νὰ τὸν παρακολουθήσωσι, λέγων ὅτι μεταβαίνει εις Καλάμας διά νὰ συζητήσῃ μετὰ τῶν δικαστῶν και ἐλέγξῃ αὐτοὺς. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη, ἧς ἀντίγραφον εὑρηται ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἱστορικῆς και Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας, εἶλεγε τὰ ἐξῆς:

«Χριστιανοὶ, χαίρετε.

Ἐγὼ ἀπεφάσις ν' ἀπεράσω εις τὰς Καλάμας μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ και τῆς Παναγίας και πάντων τῶν ἁγίων, διά τοῦτο σὰς λέγω ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸν Χριστὸν νὰ ἐλθῆτε μαζί μου ν' ἀκούτε ὅπου θὰ κριθῶ με τοὺς κριτὰς· ἂν φταίγω ἐγὼ, ὅλοι νὰ με ρίχτε εις μία φωτιὰ νὰ με κάψτε νὰ ἡσυχᾶτῃ ὁ κόσμος, εἰ δὲ καὶ φταῖνε οἱ κριταί, νὰ τοὺς πῆτε νὰ κηρύττω τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ του δὲν δένεται. Καὶ νὰ ἔχω ἀπάντησιν σὰς σήμερον και πῶ θὰ μαζωχθῆτε, σὲ ποῖον τόπον θὰ μαζωχθῆτε νὰ μοῦ εἰπῆτε, διότι ἐγὼ δὲν κινῶ, διότι με σκοτώνουν, μοναχὸς μου δὲ κινῶ. Καὶ ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸν Χριστὸν και τὴν Παναγίαν μικροὶ και μεγάλοι νὰ ἔλθετε και ὅσοι εἶνε μετὰ τὸν Διάβολον ὅς κἀτσου. Πάρετε και ψωμί κοντὰ σὰς διά τρεῖς ἡμέρας. Θὰ μείνωμεν εις τὴν χώραν τῶν Καλαμῶν.

«Χριστοφοροὶ Κύρηκας.»

Ἀθρόοι συνέρευσαν οἱ Λάκωνες μετὰ τὴν πρόσκλησιν ταύτην, παρκαίνουμένοι οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ ἀλλὰ και ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τῶν λαφύρων, διότι ὁ πονηρὸς καλόγηρος ὑπέξικκε και τὴν πλεονεξίαν αὐτῶν ὑποσχόμενος ὡς ἐλέγετο ἀμοιβὴν ἑκατὸν ταλλήρων εις πάντα ὅστις ἤθελε τὸν παρακολουθήσει. Ὁ νομάρχης Μεσσηνίας μαθὼν τὴν ἀπειλητικὴν ταύτην ἐπισημάνωσιν καὶ τὰ μελετώμενα περὶ εἰσβολῆς σχεδία παρήγγειλεν εις τὸν ἀνακριτὴν Μεντῶρον νὰ μεταβῇ εις Πηγάδια μετὰ δημοσίου δυνάμεις ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις. Τὸν ἀνακριτὴν συνάδευσε και ὁ φρούραρχος Καλαμῶν ὑπολοχαγὸς Ἀντώνιος Καπετανάκης, ὅστις ὡς γνωστός εις τὸν τόπον ἐντολὴν εἶχε νὰ παρκαίνεσθαι τοὺς συναθροισζόμενους ὅπως διαλυθῶσιν εἰρηρικῶς· ἀλλὰ καθ' ὅδον συναντήσαντες πολλοὺς ἐνόπλους Πηγαδιώτας κατέχοντας ὄχυράς θέσεις και μαθόντες ὅτι οἱ συγκεντρωθέντες περὶ τὸν Παπουλάκην ἦσαν ἀμετάκτιστοι ἐπίστρεψαν ἄπρακτοι. Ὁ διοικητὴς τῆς μοίρας τῆς Λακωνίας ἀντισυνταγματάρχης Κουτσογιαννόπουλος ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του δύο λόχους ὀροφυλακῶν και 20 χωροφυλακῶν εὐρίσκατο εις τὴν μονὴν Δῆμιος παρὰ τὸ χωρίον Γιάννιτσα, και μαθὼν τὴν ἐν Πηγαδίοις συγκέντρωσιν, ἐσχόπει νὰ ἐκστρατεύσῃ πρὸς διὰλυσιν αὐτῆς, παραλαμβάνων πᾶσαν τὴν ἐν Καλάμας εὐρίσκουμένην δημοσίαν δύναμιν μεθ' ἐνὸς λόχου πεζικοῦ ἀρ-

τίως ἀφικόμενου αὐτόθι εκ Πιτρῶν ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Δαγγαλῆν· εὐτυχῶς ὅμως ἀπετράπη ἀπὸ τὸ ἐπίκινδυνον ἐπιχειρήμα, ὅπερ ἤθελε προκαλέσει μόνον ἄσκοπον αἱματοχυσίαν, ἐπειδὴ οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Πηπολάκη κατέχον ὄχυρωτάτας θέσεις και ἀπόφασιν εἶχον ν' ἀμυνθῶσι μέχρις ἐσχάτων.

Τέλος τὰ στίφη τῶν Μανιατῶν ἐξείκνησαν ὀδηγούμενα ὑπὸ τοῦ Παπουλάκη και διευθυνόμενα εις Καλάμας. Συνέκειντο κατὰ τὴν διεβεβαίωσιν τοῦ νομάρχου Μεσσηνίας εκ δισχιλίων ἀτόμων, ἐξ ὧν 500 ἦσαν οἱ ἐνοπλοὶ, ἀρχηγοὺς δὲ εἶχον τὸν Φάσσον και ἕτερον τινα ἐκ Πηγαδίων ἀνθυπολοχαγὸν τῆς προικοδοτημένης φάλαγγος ὀνόματι Μαυροειδῆν. Παρεκτός τῶν δύο τούτων οὐδεὶς ἕτερος κεκτημένος ποῖαν τινα ἀτομικὴν σημασίαν εὐρίσκατο εις τὰς τάξεις τῶν ἐπιδρομῶν, ὅτινες ἦσαν συρφετός, οὐ τὴν ἀγροῖκον θρησκομανίαν ἐξῆπτον ἐτι μάλλον τὰ ληστρικὰ ὀρμήματα. Ἡ φήμη τῆς εἰσβολῆς ἐνέπνευσε τὸν τρόμον εις τοὺς φιλησυχούς κατοίκους τῶν Καλαμῶν. Ὁ νομάρχης ἐσπίεσε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τῶν δημάρχων τῶν πλησιέστερων δήμων και πολλῶν εκ τῶν ἐγκρίτων πολιτῶν πρὸς ἀμεσον στρατολογίαν ἐθνοφυλακῶν. Ταυτοχρόνως δὲ ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κουτσογιαννόπουλος ὑπὲρ τὸ δέον προηθείς και λησμονήσας τὰ ἐπιθετικὰ του σχέδια, ἐγκατέλιπε τὸ χωρίον Γιάννιτσα παρ' ὅ ἐστρατοπέδευε και ὑπεχώρησε κατεσπευσμένως εις Καλάμας μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν, προπαλίσας δ' ἐν τῷ ἄμα τὸν αὐτόθι μοίραρχον τὸν διέταξε νὰ τοποθετήσῃ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν εις τὰς καταλληλοτέρας οἰκίας τῆς πόλεως, διατάξας ἐνταυτῷ και τὴν ὄχυρωσιν τοῦ νομαρχιακοῦ καταστήματος, ἥτις και ἤρξατο ἐκτελουμένη παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Ἀφόβος και τρόμος διεχύθη παρεπὺς εις τὰς ψυχὰς τῶν κατοίκων, γράφει ὁ νομάρχης ἐν τῇ ἐκθέσει του, και αἱ Καλάμαι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς παρίστανον ἐλεεινὸν θέαμα ἀνησυχίας και κινήσεως τῶν πολιτῶν ἐνασχολουμένων διά τὴν παρουσίαν των». Ὁ νομάρχης ἐμερίμνησε νὰ μετακομισθῶσι τὰ χρήματα τοῦ δημοσίου Ταμείου εις τὸ ναυλοχοῦν παρὰ τὴν παραλίαν πολεμικὸν βράχιον. Ἀθηνᾶ καθὼς και ποσότης πυρίτιδος, ἥτις εἶχε πρὸ μικροῦ ἀποβιβασθῆ, ἐγράψε δὲ εις τὸν ἐπαρχον Μεσσηνίας παραγγέλλων αὐτῷ νὰ συγκεντρώσῃ εις Νησίον δύναμιν ἐθνοφυλακῶν εκ τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνης και ἐδημοσίευσσε και τὴν ἐπομένην πρὸς τοὺς κατοίκους προκήρυξιν, ἐν ἣ ἰκανῶς ἀπεικονίζεται τὸ κατέχον τὰς ἀρχὰς ἄμα και τοὺς πολίτας δέος:

«Κάτοικοι τῆς πόλεως Καλαμῶν.

«Ἐρχονται Λάκωνες ἀθρόοι περὶ τὸν λαυπλάνον Χριστόφορον εις τὰς Καλάμας· οἱ σκοποὶ τῆς Λακωνικῆς ταύτης εἰσδρομῆς σὰς εἶνε γνω-

στοι εκ προηγουμένων. Τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἐλήφθησαν διὰ τὴν μὴ ληλατηθῆναι τὴν πόλιν. Φρόνησις καὶ συνδρομὴ εἰς τὰ μέτρα τῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖται ἀπὸ ἑκάστου πολίτην εἰς περιστασιν τοσοῦτον σοβαρὰν καὶ κρίσιμον. Τὸν πλάνον αὐτόν, ὅστις ἐρχεται προσπαθῶν νὰ διαφθεῖρη τὰ πρὸς τὴν ἱεράν ἡμῶν θρησκείαν καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν ἀγνὰ αἰσθημάτων, νὰ μιάνη τὰς συνειδήσεις, τὸν καταδιώκει καὶ ἡ ἱερά ἡμῶν Ἐκκλησία ὡς ἀντάρτην καὶ ἀπόβλητον καὶ ἡ Κυβέρνησις ὡς ἀποστάτην κατὰ τῶν καθιερωμένων ὅσοι δὲ Λάκωνες ἀποπλανηθέντες τὸν παρηκολούθησαν, κατέστησαν ἐνοχοὶ μεγάλου καὶ βαρυτάτου ἐγκλήματος. Προσέξτε λοιπὸν μὴ τὸν παρακολούθησιν κανεὶς ἐξ ὑμῶν φροντίσατε νὰ ὀχυρωθῆτε εἰς τὰς οἰκίας σας προφυλαττόμενοι μὴ ἀφήσετε κριδίαι καὶ ὑπηρέτας νὰ περιφέρονται εἰς τὰς οἰκίας, ὅσοι δὲ δύνασθε νὰ φέρητε ὄπλα, ἐλθετε πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς δημοσίου δυνάμεως. Ἐμμένετε εἰς τὸ ἀξίεπαῖνον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἡ Μεσσηνία ἀπασα διεδράνωσαν εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν, ἀποδοκιμάζουσα τὰ αἰσχρά, τὰ ἀντιθρησκευτικὰ καὶ ἀπονενοημένα κηρύγματα τοῦ λαοπλάνου. Κανεὶς ἄς μὴ τὸν πλησιάζῃ.

« Ἡ ἔνοπλος δύναμις θέλει ἀνεπτυξῆναι τὰ ὄπλα ἐναντίον τῶν παρακολουθούντων τὸν λαοπλάνον.

« Ἐν Καλάμας τῆ 27 Μαΐου 1852.

« Ὁ Νομάρχης ».

Ὁ Παπουλάκης μετὰ τῆς στρατιᾶς του ἐν τοσοῦτῳ προχωρήσας ἀφίκετο εἰς Γιάννιτσαν· ἀλλ' ἐκεῖ ἐπέπευτο νὰ δοκιμάσῃ τὴν πρώτην πικρίαν καὶ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὁ ἀστὴρ του ἤρχισεν νὰ δῦν. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἠντανιώθησαν εἰς τὴν εἰσοδὸν του καὶ διὰ τοῦ ἱερέως αὐτῶν ἐδήλωσαν ὅτι τὸ φρόνημά των εἶνε ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως, ὥστε ἐδέησε νὰ διανυκτερεύσῃ ἐξωθεν τοῦ χωρίου. Ἡ εἰδήσις ἡμῶς περὶ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Γιάννιτσαν ἐπέτανε τὸν παπικὸν ἐν τῇ πόλει τῶν Καλαμῶν καὶ ἡ νύξ ἐκείνη παρῆλθεν ἐν ἀγωνιώδει προσδοκίᾳ. Οἱ στρατιῶται εἶχον ὀχυρωθῆναι εἰς τὰς πύργους τῆς πόλεως οἰκίας φρουροῦντες τὰς τρεῖς ἐκ Γιαννίτσας φερούσας ὁδοὺς, διὰ μίας τῶν ὁποίων ἐμελλον νὰ εἰσβάλωσιν οἱ Λάκωνες, ἕτοιμοι ν' ἀποκρούσωσι τὴν εἰσβολήν, οἱ δὲ πολιτικῶν ἔμμενοι ὀχυρωμένοι εἰς τὰς οἰκίας των, τῶν πλουσιωτέρων ἐξ αὐτῶν μισθωτάντων καὶ ἐτέρους ὀπλίτας πρὸς ἐνίσχυσιν. Περὶ τὸ μεσονύκτιον οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως συνήλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δημάρχου καὶ μετὰ σύσκεψιν ἀπεφασίσαν νὰ πέμψωσι πρὸς Χριστόφορον ἐπιτροπὴν συγκατεμένην ἀπὸ τὸν ἀναπληροῦντα τὸν ἐκκλησιαστικὸν Τοποτηρητὴν Οἰκονόμον ἱερέα Πολίτην, τὸν ἱερέα Ἡλίου Καλλίνικον καὶ τὸν δημότην Ἡλίου Λυκουρέζον, ὅπως ἀναγγείλῃ αὐτῷ

ἐκ μέρους τῶν κατοίκων ὅτι δὲν τὸν δέχονται καὶ ὅτι ἐν ἀνάγκῃ θ' ἀποκρούσωσι διὰ τῆς βίας τὴν εἰσοδὸν του. Ἡ ἐπιτροπὴ μετέβη τῷ ὄντι τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας καὶ ἀνεκοίνωσε ταῦτα εἰς τὸν μοναχόν, ὅστις διὰ τοῦ στρατηγού του, ὡς τὸν ἀπεκάλει, Φάσσου συνεκάλεσε παραχρῆμα τοὺς περὶ αὐτὸν ὄχλους ἵνα δημηγορήσῃ, ἀπήντησε δὲ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὅτι ἀφοῦ δὲν τὸν δέχονται εἰς Καλάμας δὲν θὰ εἰσεέλθῃ. Ἐν τῷ μεταξύ εἶχε πέμψει εἰς τὴν πόλιν ἀγγελιαφόρον τοῦ καλόγηρον τινος ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τοῦ δήμου Καρδαμύλης κομίζοντα ἀναφορὰν πρὸς τὸν Βασιλέα, περιέχουσαν τὰ συνήθη αὐτοῦ ἀνεκμασθήματα, ὅπως τὴν ἐγγεισίση πρὸς τὸν Νομάρχην. Ὁ ἀγγελιαφόρος εἰσήλθεν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικτικῶς δεικνύων τὸ ἔγγραφο πρὸς τὸ πλῆθος καὶ προσδοκῶν ἴτως νὰ ἰδῇ αὐτὸ ἐνθουσιαζόμενον συλληφθεὶς καὶ ἀνεκρίθει ἀπελύθη, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῶν Καλαμῶν τόσον ἦσαν ἠεθισμένοι κατὰ τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν πόλιν τῶν ὀχλαγωγῶν, ὥστε ἐκακοποίησαν κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του τὸν ταλαίπωρον πρέσβυν, μόλις διασωθέντα τῇ παρεμβάσει τῶν κλητῶρων.

Καὶ ὁ μὲν Παπουλάκης ἴσως ἐν εὐλακίᾳ ὑπεσχέθη εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὅτι δὲν θὰ εἰσεέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' οἱ ἀτίθασοι ὄπαδοί του οἱ διακαϊόμενοι ἐκ τοῦ πόθου τῆς λεηλασίας δὲν ἐνόησαν νὰ ἐπιχειρήσωσι τοιαύτην ἐκστρατείαν ἀνευ ὀφείλους καὶ κατὰ πάσαν πιθανότητα αὐτοὶ τὸν ἐξηνάγκασαν ν' ἀθετήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Διὸ περὶ τὴν 2 μ. μ. ὤρην ἐγνώσθη παρὰ τῶν προσκόπων ὅτι τὰ στίφη τῶν Λακωνῶν ἐκινήσαντα ἐκ Γιαννίτσας διευθύνονται πρὸς τὰς Καλάμας, ὧν ἡ φρουρὰ εἶχεν ἐνισχυθῆ ἑπαρκῶς περὶ τὸν ὄρθρον ὑπὸ πολλῶν ἐθνοφυλάκων προσδραμόντων ἐκ τῶν πλησιοχώρων δήμων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐκκελευσθέντων δημάρχων. Ὁ διοικητὴς τῆς μοίρας Καλαμῶν Δημακόπουλος παραλαβὼν τότε δύο ἐνωματίας ἐπίππων χωροφυλάκων ἐξῆλθε τῆς πόλεως ὅπως ἀναγκαστῆ τοὺς ἐπιδρομείς, ὅτινες κακῶς ὀπλισμένοι καὶ ἀσύντακτοι ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν ἰππέων ἰτράπησαν εἰς φυγὴν· ὁ δὲ Χριστόφορος μετ' ὀλίγων κατέφυγεν εἰς τὸ ὄρεινόν χωρίον Σελιτσιάνικα Καλύβια, ἐνθα οἱ ἰππεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ προχωρήσωσιν. Ἀντιλλάξθησαν πυροβολισμοὶ τινες ἀνευ ἀποτελέσματος, οἱ δὲ χωροφυλάκες ἀφοῦ κατεδίωξαν τοὺς στασιαστὰς μέχρι τοῦ Ἀλμυροῦ σχεδὸν ἐπικνήθησαν, ἀιχμαλωτίσαντες ἐξ ἐξ αὐτῶν. Ὁ Παπουλάκης διαμείνας ὀλίγας μόνον στιγμὰς εἰς τὰ Σελιτσιάνικα Καλύβια ἀπεσύρθη εἰς τὰ ὑψηλότερα τοῦ ὄρους, καὶ ἐκεῖθεν ἐπικνήθη κατόπιν εἰς τὸν δῆμον Ἀβίας. Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κουτσογιαννόπουλος παραλαβὼν τὴν περὶ τὴν δύναμιν μετέβη εἰς Ἀλμυρὸν καὶ διανυ-

κτερεύσας προσεπάθησε τὴν ἐπομένην νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδοτέρα τοῦ δήμου Ἀβίας, πλὴν ἀνεγκλιεῖσθαι κατὰ τὴν θέσιν Μαρβινίτσα ὑπὸ 300 περίπου ἐνόπλων, ὅτινες εἶχον σημαίαν μετὰ σταυροῦ. Καὶ ἐζήτησε μὲν ὁ ἀντισυνταγματάρχης ἐπικουρίαν ἐκ Καλαμῶν ὑπόθεν ἐπέμψθη ὁ φρούραρχος τῆς πόλεως ὑπολοχαγὸς Καπιτανάκης μετὰ 60 ὀπλιτῶν, ἀλλὰ δὲν ἐκρίθη φρόνιμον νὰ γείνη ἐπίθεσις καὶ ἡ δημοσία δύναμις ἐπανῆλθεν εἰς Ἀλμυρὸν ἀπραγγες.

Τοιαύτην ἐκβασιν ἔσχεν ἡ εἰς Καλάμας ἐκστρατεία, ἐν τῶν σπουδαιωτάτων ἐπεισοδίων τῆς ἱστορίας τῶν Χριστοφορικῶν, ἡ αἴτιος δὲ αὕτη διὰ τὴν δημοσίαν τάξιν ἐκβασις ὀφείλεται εἰς τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν εὐστάθειαν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Καλαμῶν καὶ εἰς τὴν δραστήριον τῶν ἀρχῶν ἐνέργειαν. Διὰ τὸν Παπουλάκην ἡ ἐκστρατεία αὕτη ὑπῆρξεν, τηρουμένην πάντοτε τῶν ἀνελθόντων διαστάσεων, ὅτι διὰ τὸν Ναπολέοντα ἡ εἰς Ρωσίαν ἐκστρατεία. Ἡ δύναμις τοῦ ἤρχισεν ἔκποτε νὰ καταρρῆ καὶ δὲν ἀπέχετο πολὺ ἡ ἡμέρα τῆς καταστροφῆς.

Αἱ Καλάμας διεσώθησαν μὲν ἀπὸ τῆς λεηλασίας, ἀλλ' οὐχ ἤττον ὑπέστησαν ζημίαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην. Ἐν ἀναφορᾷ αὐτοῦ ἀπὸ 6 Ἰουνίου πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ὁ νομάρχης Μεσσηνίας ἔγραψεν: « Αἱ Καλάμας ἐπάθον ζημίαν οὐχὶ εὐκαταφρονήτους, διότι ἡ ἡσυχία ἐκλονίσθη ἀπὸ τῆς 27 τοῦ παραλθόντος. Τὸ ἐμπόριον τοῦ τόπου σχετιζόμενον μὲ ἄλλας ἐμπορικὰς τοῦ βασιλείου πόλεις καὶ μετὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἐπάθεν, εἰς ἐποχὴν μάλιστα καλὴν ἢ ἤρχισεν ἀπὸ τὰς κουκούλιας ἢ διαπραγματεύσεως τῆς συναλλαγῆς τῶν ἐγγυρίων προϊόντων. » Οὐδ' ὁ φόβος ἐντελῶς ἀπεσοβήθη, ἐπειδὴ ἐν τῇ αὐτῇ ἀναφορᾷ παραστατο ὡς ἀκροσφαλῆς ἡ θέσις τῆς ἐμπορικῆς ἐκείνης πόλεως ἕνεκα τῆς ἐπικινδύνου μετὰ τῆς Λακωνίας γειτνιασεως καὶ προτείνεται ἡ κατασκευὴ ἀμυντικοῦ στρατωνοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπεράνω τῆς πόλεως φρουρίου, ὀπλισμένου διὰ τηλεβόλων πρὸς ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένης νέας λακωνικῆς ἐπιδρομῆς.

Ἀγανακτῶν διὰ τὴν ἀποτυχίαν ὁ Χριστόφορος, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Λακωνίαν, ἀλλ' ἐκεῖ τὰ πράγματα ἤρχισαν ἤδη νὰ μεταβάλλωνται. Εἰς τὸ χωρίον Γαίτσους οἱ κάτοικοι τὸν ὑπεδέχθησαν ψυχρῶς καὶ σχεδὸν τὸν ἀπέπεμψαν, διὸ ἀπεσύρθη ἐκεῖθεν. Ταυτοχρόνως ἡ ἀρχὴ μετεχειρίσθη ἐμφρόνως καὶ μῆσα πνευματικὰ κατὰλληλὰ διὰ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν κατοίκων καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνδρουβίστης Προκόπιος μετακλήθει ἐκ Νησίου μετέβη εἰς τοὺς δήμους Ἀβίας καὶ Καρδαμύλης καὶ διὰ διδασχῶν καὶ παραινέσεων καταπράυνε τὴν ἔξασιν τῶν πνευματῶν καὶ κατῆνασε τὸν ἄμειτρον ὑπὲρ τοῦ δημηγέρτου κήρυκος ζῆλον. Ὁ Παπουλάκης ἀφ'

ἐτέρου προσεπάθει νὰ διατηρῆ ἀμείωτον τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν τῶν ὀπαδῶν του διὰ καθημερινῶν δημηγοριῶν, θέλων δὲ νὰ ἐμπνεύσῃ πρὸς αὐτοὺς μῆσας κατὰ τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας μετὰ τὴν ἐκ Γαίτσους ἀποπομπὴν του ἐξεφώνησεν ἀνάθεμα κατὰ πάντοτε Λάκωνας ὅστις δὲν ἤθελε φονεύσει στρατιώτην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, ὅστις ἤθελε δώσει εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν, ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην, βεβαιῶν ἅμα ὅτι οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδεῶν ὑπὲρ ὧν προεμάχετο ἀποθνήσκοντες ἤθελον θεωρεῖσθαι μάρτυρες, ἀπήντησε δὲ τὸ ἀνάθεμα νὰ τὸ ἐπιβεβαιώσωσι οἱ ἀκροαταὶ ἐμφανῶντες τρεῖς τὸ ἄμην! Τότε ὅπως ἐνθαρρύνῃ τοὺς θιασώτας του διέσπειρε τὰς πάντοιας ἐκαγγελίας περὶ προσεχῶς συνδρομῆς ἰσχυρῶν προστατῶν καὶ τὰ περὶ τῆς ἐλευσεως τῶν Ρώσων ὄνειροπολήματα τῶν ἡμοφρόνων του. Ἐν ταυτῷ δὲ αὐτὸς τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἀφωσιωμένοι διέδιδον πλείστας συκοφαντίας περὶ τῶν διαθήσεων τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, ὧν τοὺς ἀνδρας ἀπεκάλεον Ρουμελιώτας, ὑπεκαίοντες τὰ φιλετικὰ μίσθη διὰ τῆς ὀνομασίας ταύτης τῆς ὑπενθυμιζούσης τὰς γενομένας ἐν Πελοποννήσῳ βεαιοπραγίας παρὰ τῶν στρατευμάτων τῶν ὀπλαρηγῶν τῆς Στερεᾶς κατὰ τὴν Ὀλιβεράν ἐποχὴν τῶν ἐπὶ Ἐπαναστάσεως ἐμφυλίων παραγμῶν. Ὁ συνταγματάρχης Πιερράκος ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ὑπομάρχον καὶ τὸν ἐπαρχον Οἰτύλου ἔγραψεν ὅτι ὅτε ἀπεβιβάσθη μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ σώματος εἰς τὸ παράλιον Ἁγίου Δημητρίου τοῦ δήμου Λεύκτρου εὐρε τοὺς κατοίκους ἑτοιμολίμους. ἔμαθε δὲ κατόπιν παρὰ τῶν ἰδίων ὅτι διαδόσεις ἐκυκλοφόρουσαν περὶ ἐπιχειρούμενης ἀποβάσεως Ρουμελιωτῶν, ἐξ ὧν τὴν προτεραιὰν δέκα εἶχον βιάσει μίαν γυναῖκα εἰς Ἀλμυρὸν, καὶ περὶ τῶν ἀγρίων δῆθεν αὐτῶν προθέσεων τοῦ νὰ πυρπολήσωσιν οἰκίας, νὰ θύσωσι καὶ ν' ἀπολέσωσι « καὶ ν' ἀπερῶσωσιν ἀλέτρι εἰς ὄλην τὴν Μάνην » κατὰ τὴν γραφικὴν ἐκφρασιν τῆς ἐπιστολῆς.

Καὶ τῷ ὄντι οἱ Μανιάται μετὰ δυσκρεσκείας εἶδον τὰ βασιλικά στρατεύματα ἀποβιβασθέντα εἰς τὴν χώραν των, τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ κρυφία ἐλθροπάθειά των, ὥστε καὶ τροφὰς κατ' ἀρχὰς ἤρουντο νὰ παρέχωσιν ἐπὶ πληρωμῇ εἰς αὐτὰ, ὥστε ἐδέησε τὰ τρόφιμα νὰ μεταφέρονται ἐκ Καλαμῶν. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ παρουσία σχετικῶς ἐπιβλητικῆς δημοσίου δυνάμεως ἐμετρίασε τὴν ὀρμὴν των καὶ τοὺς ἔκαμε ν' ἀναλογισθῶσιν ὅτι ὁ πρὸς τὴν ἐξουσίαν ἀγῶν δὲν ἦτο τόσον εὐχερὴς, ὅσον ἐφρόνου. Καὶ κατὰ τοῦτο ἐπέτυχεν ἡ ἀποστολὴ στρατοῦ εἰς τὴν Λακωνίαν ὅτι, διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἀνεγκλιεῖσθαι τὸ κακὸν καὶ ἀπεσοβήθησαν μεγαλιότεροι κίνδυνοι, διότι μέρος ἐνεργὸν ὁ στρατὸς δὲν ἔλαβε καὶ δὲν παρουσιάσθη εὐτυχῶς περιστασις νὰ χρησιμοποίησῃ τὰ ὄπλα του. Ἡ

φρόνησις δὲ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἀρχηγοῦ του καὶ ἡ συνετὴ καὶ μετριοπαθὴς διαγωγή του διέλυσε τὰς ὑποψίας καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Λακωνῶν τῆς ἐνθεριμοῦ ζηλωταὶ τοῦ κήρυκος ἐγκατέλιπον αὐτόν, τὰ δὲ δημοτικὰ συμβούλια τῆς ἐπαρχίας Γυθείου ἔσπασαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Γουνίου διὰ ψηφισμάτων νὰ ἐκφράσωσι τὴν πρὸς τὸν θρόνον ἀφοσίωσιν των.

Τὴν 30 Μαΐου ὁ Χριστόφορος εὐρίσκειτο ἐν τῷ χωρίῳ Λοζινά τοῦ δήμου Λευκτροῦ παρακολουθούμενος ὑπὸ πολλῶν ὀπαδῶν, ὅτε αἰφνης κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα Ἁγίου Δημητρίου πολεμικὸν πλοῖον φέρον τὸν συνταγματάρχην Πιερράκον μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος Κατὰ πὴν ἀποδίδασιν τοῦ συνταγματάρχου τὸ πλοῖον ἀπένευε τὰς νενομισμένας τιμὰς χαιρετίσαν αὐτὸν δι' ἑπτὰ βολῶν, οἱ δὲ Λάκωνες ἀκούσαντες τὸν κρότον τῶν τηλεβόλων διεσκορπίσθησαν ἐντρομοί. Ὑπὸ τοῦ πανικοῦ καταληφθεὶς καὶ αὐτὸς ὁ Παπουλάκης κατέφυγε μετ' ὀλίγων ὀπαδῶν του ἐκ τῶν πιστοτάτων καὶ μετὰ τῶν ἀχωρίστων ἀπ' αὐτοῦ μοναχοῦ Διονυσίου καὶ δοκίμου Γεωργίου εἰς τινὰ φάραγγα τοῦ Ταυγέτου. Μέρους ἐκ τῶν ἀποθανόντων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Πουλικάκου μετέβη πρὸς ἀνεύρεσίν του, ἀλλ' ἡ ἐρευνὰ ἀπέβη ματαία ἐνεκα τοῦ ἐπελθόντος τῆς νυκτὸς σκότους. Ἐν τούτοις ἡ καταδίωξις ἠκολούθησεν ἐπὶ ἀρκατὰς ἡμέρας, τότε δὲ ὁ ταλαιπωρὸς κήρυξ, ὅπως εὐκολώτερον διφυγῆ ἠνυγκάσθη νὰ μεταμφιεσθῆ καὶ ἀποβαλὼν τὸ ράσον, ὅπερ φεῖ! δὲν ἔθαυματουργεῖ φαίνεται πλέον, περιεβλήθη φουστάνελλον! Ὑπὸ τοιοῦτον ἀνάγκαστον διὰ τὴν ἡλικίαν του καὶ τὴν ιδιότητά του ἐνδυμὰ περιεπλανᾶτο εἰς τ' ἀπόκεντρα καὶ δύσβατα μέρη τῆς δυτικῆς Λακωνίας, ἐνῶ πολυάριθμα ἀποσπάσματα χωροφυλάκων καὶ ἐθνοφυλάκων — ὡς ἐκαλοῦντο τότε κοινῶς οἱ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας στρατολογούμενοι ἄτακτοι — περιεφέροντο πρὸς ἐξίχνιασιν τοῦ καταφυγίου του. Τὰς ἐνεργείας τῆς ἀρχῆς ὑπεβοήθει ἡ εἰλικρινὴς σύμπραξις πάντων σχεδὸν ἀνεξαιρέτως τῶν βουλευτῶν τοῦ νομοῦ, οἵτινες οἰκειοθελῶς εἴτε τῆ προτροπῇ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγοῦ Καλοκοτρώνη, πλείστως κατέβαλλον προσπαθείας πρὸς σύλληψιν τοῦ μοναχοῦ· εἰς ἐξ αὐτῶν μάλιστα, ὁ Κορφωτάκης ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ τὸν σύντροφον τοῦ Παπουλάκη Διονυσίου καὶ ἕτερον τινὰ μοναχὸν ἐκ τῶν ὀπαδῶν του. Ἡ σύλληψις ἐν τούτοις τοῦ Χριστοφόρου θὰ ἦτο ἀκατόρθωτος ἕως ἡ τούλάχιστον θὰ ἐβράδυνεν ἐπὶ πολὺ εἰσέτι, διότι οἱ Λάκωνες δὲν ἀπεφάσιζον μὲν ν' ἀντιτάξωσι βίαν κατὰ τῆς ἐξουσίας χάριν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἦσαν δικτεθειμένοι νὰ παραβῶσι τὰ πατρικὰ δόγματα τῆς φιλοξενίας ἔθιμα, πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ μάλιστα δημοτικὰ

κατέχοντες ἀξιώματα κυρίως περιῆσαν αὐτῷ ἄστυλον καὶ τροφὴν πλὴν τὴν λύσιν ἐπέσπευσεν ἡ προδοσία. Τὰ παντοδύναμα χρήματα ἔχουσαν περισσότερον τῶν λογῶν καὶ τῶν τηλεβόλων καὶ ἡ πλεονεξία ἐνὸς ἱερέως, ἀδελφοῦ ἐν σχήματι τοῦ ἀτυχοῦς κήρυκος ἀπώλεσεν αὐτόν. Ὁ τῆς ὀπκῆς πιστὸς καὶ κατὰ τινὰς μάλιστα σηματοφόρος τοῦ Παπουλάκη Παπαβασιλάρος ἐκ τοῦ χωρίου Λαγκαδίων τοῦ δήμου Λευκτροῦ δελεασθεὶς ἐκ τῆς προσφορᾶς ἐξικισχιλίων δραχμῶν ἀνεδέχθη νὰ παραδώσῃ τὸν Παπουλάκην. Αἱ διαπραγματεύσεις ἐγένοντο διὰ τοῦ ἐπαρχου καὶ ὑπομοιράρχου Οἰτύλου ἐξ ὀνόματος τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγοῦ, καὶ ὁ Παπαβασιλάρος παραλαβὼν ἕνα χωροφύλακα μεταμφιεσμένον ὡς Λάκωνας μετέβη καὶ εὗρε τὸν Παπουλάκην κρυπτόμενον εἰς τὴν μονὴν Βοιδονίτσης ἐντὸς τῆς περιφέρειᾶς τοῦ δήμου Καρδαμύλης. Ἐπειδὴ ἡ καταδίωξις ἐξηκολούθει σύντονος καὶ τὸ μέρος δὲν ἦτο ἀσφαλές, ὁ μοναχὸς ἀνυπόπτος παρεκάλεσε τὸν ἱερέα νὰ μεταβῆ εἰς τὸν δῆμον Κολοκυνθίου καὶ νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τῶν ἐκεῖ πιστῶν ὀπαδῶν του ὅπως πεμφθῆ αὐτῷ φρουρὰ διὰ νὰ τὸν συνοδεύτῃ πρὸς ἀσφάλειαν· ἐνετείλατο δὲ αὐτῷ ταυτοχρόνως νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀσσήνης ἔγγραφον παραγγέλλον ὅπως ἐν ἀνάγκῃ, ἐὰν οἱ κάτοικοι δὲν θελήσωσι νὰ τὸν προστατεύσωσι κατὰ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, παρήσχωσι τούλάχιστον αὐτῷ συνδρομὴν διὰ ν' ἀποδράσῃ εἰς Κρήτην ἢ ἄλλαχόσε. Ταῦτα ὁ Παπαβασιλάρος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἐπαρχον Οἰτύλου καὶ τὸν αὐτῶν εὐρισκόμενον προσωρινὸν νομάρχην, οἵτινες ἐπεμφαν παραχρῆμα ἐξ χωροφυλάκας μετημφιεσμένους ὡς Λάκωνας, ἀποτελοῦντας δὴθεν τὴν αἰτηθεῖσαν φρουρὰν καὶ ἐφωδιασμένους δι' ἔγγραφου πλαστοῦ τοῦ ἐπισκόπου Ἀσσήνης φέροντος κατ' ἐντελῆ ἀπομίμησιν τὴν ὑπογραφήν καὶ τὴν σφραγίδα αὐτοῦ καὶ προσκαλοῦντος τὸν κήρυκα νὰ μεταβῆ εἰς Κολοκυνθίον καὶ ἐξακολουθήσῃ τὰς διδασκὰς του. Ταυτοχρόνως ὁ νομάρχης καὶ ὁ ὑπομοιράρχος Ζωγράφος παραλαβόντες ἕνα λόχον τοῦ ὑπὸ τὸν Μαυροδῆμον τάγματος καὶ ἐπιβιβασθέντες ἐπὶ τῆς *Ματθ. Ἰδης* μετέβησαν εἰς τὸν λιμένα Καρδαμύλης καὶ κατόπιν εἰς τὰ παράλια τοῦ δήμου Ἀβίας, ὅπου οἱ ἔγχετο τῶν κατοίκων προσελθόντες ἐβεβαίωσαν τὸν νομάρχην περὶ τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν κυβέρνησιν, ὑποσχόμενοι ὅτι τοῦ λοιποῦ οὐδεμίαν θέλουσι παράσχει εἰς τὸν δημηγέρτην ὑποστήριξιν. Εἰς τὴν τοιαύτην ἀγαθὴν τροπὴν τῶν διαθέσεων ἐπενήργησεν οὐσιαστικῶς ἡ ἐπιδεικτικὴ παρουσία τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἣν ἐπίτηδες εἶχε παραλάβει ὁ νομάρχης ὅπως καταστείλῃ πᾶσαν ταραχὴν, τὴν ὁποίαν ἤθελε προκαλέσει ἡ φήμη

περὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Χριστοφόρου καὶ πᾶσαν τυχὸν γεννησομένην πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ ἀπόπειραν.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΧΑΡΑΛΑΟΣ

Ο ΗΓΕΜΟΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΤΩΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΗΜΑ

(Συνεχία ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Δίδεκα ἔτη ἀργότερον, κατὰ τὸ 967, ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς Συμβασιλεύς τότε τῶν ἀνηλίκων τοῦ Ῥωμανοῦ τέκνων, περιεπλάκη εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Βουλγάρους, καὶ πρὸς περιστολὴν αὐτῶν, ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρωγὴν τῶν Ῥώσων. Ἐν Κιέβῳ ἐβασίλευεν ἤδη ὁ ἐνηλικιωθεὶς Σβιατοσλαῦος, ὅστις ἐν τούτοις ἐξηκολούθει λατρεύων τοὺς Ἄζους, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπεμφεν ὁ Φωκᾶς τὸν Πατρίκιον Καλοκύρην, υἱὸν τοῦ πρωτεύοντος τῆς Χερσῶνος, μετὰ πεντεκαίδεκα κεντηναρίων χρυσοῦ (1. 800. 000 δραχμ.)· ἀλλὰ κακῶς ἐξελέγη ὁ Πρεσβευτὴς· οὗτος, καθ' ὅσον θερμοφυρῶς καὶ φιλόδοξος τυγχάνων, προέτρεψε τὸν Σβιατοσλαῦον εἰς ἐριστικὴν τῆς Βουλγαρίας κατὰκτησιν, προσυποσχθεὶς ὠφελείας μεγίστας, ἐὰν καὶ αὐτὸν ἐβοήθει πρὸς κατακλιψιν τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου.

Ἐκ τῶν προδοτικῶν τούτων προτροπῶσεων παραπεισθεὶς ὁ μέγας Δούξ, εἰσέβαλεν εἰς Βουλγαρίαν μετὰ ἐξικισχιλίων ἀνδρῶν, καὶ ἀφού ἐκυρίευσεν τὸ πλείστον αὐτῆς μέρος, ἐγκατέστη εἰς τὴν πρωτεύουσάν Πραισθλαῦαν, διοικῶν τὴν χώραν ὡς ἰδίαν, καὶ παραστάτην ἔχων τὸν ἐπίθουλον Καλοκύρην. Ταῦτα δὲ μεθῶν ὁ Φωκᾶς, μετέβαλε σύστημα, καὶ τῶν Βουλγάρων ἤδη ἐπέδιωξε τὴν συμμάχίαν κατὰ τῶν Ῥώσων· πρὸς κύρωσιν δὲ αὐτῆς ἐζήτησε παρὰ τοῦ Τσάρου Πέτρου κόρας ἐκ τοῦ βασιλείου γένους, ὡς νύμφας τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ῥωμανοῦ. Καὶ ἀπεστάλησαν μὲν αἱ κόραι αὐταί, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ μὲν Πέτρος ἀπεβίωσεν ἐκ τῆς θλίψεως, οἱ δὲ δύο αὐτοῦ υἱοί, Ῥωμανὸς καὶ Βορίς, συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Ῥώσων· τὸ δὲ χεῖριστον, αὐτὸς ὁ Φωκᾶς ἔπεσε μετ' ὀλίγον θύμα τῆς γνωστῆς ἀπαισίας ἐπιβουλῆς, ὥστε προσωρινῶς διετήρησαν οἱ Ῥῶσοι τὴν ἐν Βουλγαρίᾳ κυριαρχίαν.

Κατὰ τὸ 970 ὅμως ὁ Ἰωάννης Τσιμισκῆς, μόλις βεβαίως, πᾶσαν αὐτοῦ ἔστρεψε τὴν προσοχὴν πρὸς τοὺς ἐπιδρομῆς ἐκείνους, οἵτινες ἠτείλουν πλέον αὐτὴν τὴν πρωτεύουσάν. Μάτην δὲ προτείνας αὐτοῖς τὸ ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ συνομολογηθὲν τίμημα, ὅπως ἀπέλθωσιν, ἐπέμφε τέλος κατ' αὐτῶν τὸν Μάγιστρον Βάρδαν Σκληρὸν καὶ τὸν Πατρίκιον Πέτρον μετ' ἀνδρῶν μυρίων· τῶν δὲ Ῥώσων εὐθύς ἀντεπέβληθόντων μετὰ πολλῶν

ὀψιγγῶν καὶ Βουλγάρων, συνεκροτήθη μάχη πεισματώδης, καθ' ἣν, καίτοι τριπλάσιοι, ἰσοσχερῶς οἱ πολέμιοι κατεκόπησαν, χάρις ἰδίως εἰς τὴν ἀνδρείαν τοῦ Βάρδα, ὅστις σχίσας διὰ τοῦ ξίφους μέχρι ζωστήρος ἕνα τῶν ἐπιφανέστερων αὐτοῦ Ἡγεμόνων, ἐνέπνευσεν αὐτοῖς σωτήριον τρόπον.

Ὁ πόλεμος οὗτος κατ' ἀνάγκην διεκόπη ἐνεκα στάσεως τινος τῶν συγγενῶν τοῦ Φωκᾶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ προτεχὲς ἔτος ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης παρεσκεύασε στόλον ἐκ τριακοσίων πυρφόρων καὶ στρατῶν ἱκανόν, ἐν ᾧ διεκρίνετο ἡ ἴλη τῶν ἀθανάτων, ὑπ' αὐτοῦ διοργανισθεῖσα ἐκ τῶν ἀρίστων Καταφράκτων, ὡς ἴδιον αὐτοῦ ἔχημα. Προσευχηθεὶς δὲ εἰς τὸν ἐν τῇ Χαλκῇ ναὸν τοῦ Σωτήρος, ἀπήλθε διὰ μέσου τῶν λεγεῶνων εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ πάλιν ἐκαίθη μετὰ συμπαντος τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λιτανεύοντος κλήρου εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις σηκὸν τῆς Θεομήτορος, ὅπου εἰδέθη τὸ τρίτον, μεθ' ὁ ἐπισκοπήσας ἐκ τῶν Ἀνακτόρων τὸν στόλον, ἐν τῇ Κεραταίῳ κόλπῳ παρατεταγμένον, αὐτὸν μὲν ἐξαπέστειλεν εἰς τὸν Ἴστρον, αὐθημερὸν δὲ καὶ ὁ ἴδιος ἐστράτευσεν εἰς Ἀδριανούπολιν.

Οἱ Ῥῶσοι οὐδὲν ἄνεμον τιαύτην σπουδὴν, διὸ καὶ ἀφυλάκτους εὗρον τὰς κλεισούρας τοῦ Αἰμου, περὶλάβε τούτους ἀθανάτους μετὰ δεκαπεντακισχιλίων πεζῶν καὶ δεκατραχιλίων ἵππων, καὶ ὤρμησε κατὰ τῆς Πραισθλαίας, τῶν σκαλίγγων ἰχουσῶν τὸν ἐνούσιον, τῶν κυρβῶλων ἀλαλαζόντων καὶ παταγούντων τῶν τυμπάνων.

Ὁ Σβιατοσλαῦος εὐρίσκειτο τότε εἰς Δορύστολον, τὴν σημερινὴν Σιλίστριαν, ἀλλ' ἐν τῇ Βουλγαρικῇ πρωτεύουσῃ ὑπῆρχε φρουρὰ ἱκανή, ὑπὸ Ἡγεμόνα ἐπιφανῆ τὸν Σφέγγελον, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ ἐκθρονισθεὶς Τσάρος Βορίς καὶ ὁ Καλοκύρης. Ὅθεν ἐξεληθόντες οὗτοι τοῦ περιβόλου, ἠγωνίσθησαν ἐκθύμως, ἀλλ' ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν ἀκατασχέτων Ἀθανάτων καὶ τοῦ λοιποῦ ἱππικοῦ, ἀποβαλόντος 8500 ἀνδρας.

Τὴν δ' ἐπιούσαν, φθᾶσης καὶ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς ὑπὸ τὸν πρόεδρον Βασίλειον, ἤρχισεν ἡ ἐφοδος. Οἱ Βυζαντινοὶ ἔβαλον κάτωθεν διὰ τόξων, πετροβόλων καὶ σφειδονῶν καὶ ἀκοντιῶν τοὺς ἐκ τῶν ἐπάλλεων οἵτινες ἀπῆντων καταβρίπτοντες βέλη καὶ λίθους· ἀλλὰ τέλος προσήλθονσαν αἱ κλιμακες καὶ μετὰ πεισματώδη πάλην ἡ πόλις ἐκυριεύθη. Καὶ πάλιν ὅμως ἐπτακισχιλίοι Ῥῶσοι, καταλιπόντες πλέον τὰ τεύχη, κατέλαβον τὴν βασιλείαν Αὐλὴν, ἐν ἣ ἀπέκλειτο καὶ ὁ θησαυρός. Οἱ Βυζαντινοὶ αὖθις ὤρμησαν, ἀλλὰ ματαίως κατεκόπτοντο, στενοτάτης οὐσίας τῆς προσόδου, διὸ καὶ διέταξεν ὁ Βασιλεὺς τὴν πυρπόλησιν τοῦ κτιρίου· κατελθόντες δὲ τότε οἱ πολιορκούμενοι εἰς τὴν ὑπαιθρον Αὐλὴν, πάντες

σχεδόν υπό του Βάρδα Σκληρού κατεστράφησαν, πλην του Σπρυγγέλου, φυγόντος μετ' ὀλίγων ὀπαδῶν πρὸς τὸν Σβιατοσλαύον. Ὁ δὲ Βορίς, περιπεσὼν μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν δύο τέκνων εἰς χεῖρας τοῦ Ταϊμισκῆ, ἔτυχε πάσης ἐξ αὐτοῦ περιθάλψεως.

Τούτων γενομένων, ἀφῶ ἐώρτασε τὸ Πάτριχ ἐν Πραισθλαύκ, ἦν ἀνόμασεν Ἰαννούπολιν, ὤρμησεν ὁ Βασιλεὺς πανστρατιᾶ πρὸς τὸ Δορυστόλον, κυριαύσας καθ' ὁδὸν τὴν Πλίσκουβαν, τὴν Δίναιαν καὶ ἄλλας πόλεις. Ὁ Σβιατοσλαύος, σφάζας τριακασίους ἐκ τῶν πρωτεύοντων Βουλγάρων, καὶ πολλοὺς καθειρξάσας, καθ' ὃ συμπαιθεύσας ἦδη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀντεπεξῆλθε μεθ' ἐξακισμυρίων ἀνδρῶν, ἐφ' ᾧ περικεχρησθῆναι καὶ ὁ Ταϊμισκῆς, ἔχων εἰς τὸ κέντρον μὲν τὴν περικεχρησθῆναι, εἰς τὰ κέρατα τοὺς πανσιδήρους ἰπποτάσας, καὶ ὀπισθεν τοὺς τοξότας καὶ σπινθοῦνιτας, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους βάλλοντας.

Ἐναγώνιος ὑπῆρξεν ἡ μάχη. Οἱ Ρῶσοι, κλιτοὶ πεζοὶ πάντες, ἠγωνίσθησαν μετὰ ῥύμης ἐνθουσιώδους καὶ ἀγρίας· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, περὶ δεξιὴν ὄψιν, ὁ Βασιλεὺς ἐπιβράχξας τὸ ἰππικόν, ἐπήνεγκε τὴν κρίσιν. Οἱ σαλπικτικαὶ ἠλάλαξαν, βοῆ ἀντήχησεν ἀθρόα καὶ ὁ στρατός, ἔρων προκινδυνεύοντα τὸν Ἄνακτα, τοσοῦτον ἀκατασχέτως ἐξώρμησεν, ὥστε οἱ Ρῶσοι συνώθησαν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ δεινὴν ὑπέστησαν φθοράν, ἐνῶ ἐν τῷ Ἑλληρικῷ στρατοπέδῳ ἀντήχουν τὰ ἐπιβίβια, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἀνευρημείτω.

Ἄλλ' ἀπέμεινε τὸ Δορυστόλον, φρούριον ὀχυρώτατον καὶ ὑπὸ ἐξακισμυρίων Ρῶσων κατεχόμενον, ὅθεν ὁ Ταϊμισκῆς κατωχυρώθη εἰς παρακειμένον λόφον, πικανῶς τὴν ἐπ' ἐσχάτων διαθρυσθῆσάν Ἀράπ-Γάμπιαν. Καταφθάντος δὲ μετ' ὀλίγων καὶ τοῦ στόλου εἰς τὸν Ἰστρον ἤρχισεν ἡ πολιορκία, ἣτις, ἐφ' ἄλοκλήρους παρετάθη μῆνας, ποικιλομένη ὑπὸ διαφορῶν τῆς φρουρᾶς ἐξόδων καὶ ἄλλων ποικίλων ἀνδραγαθημάτων, καθ' ἃ πρωτογωνίστουσιν συνήθως, ἐκ μὲν τῶν Ρῶσων ὁ Σφίγγελος καὶ Ἰκμοῦρ, ἐκ δὲ τῶν Βυζαντινῶν ὁ Ακλάκων καὶ Ἄνεμᾶς, υἱὸς τοῦ τελευταίου Ἐμίρου τῆς Κρήτης Ἀπτούλ Ἀζιζ' ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἐν τινι τῶν συμπλοκῶν τούτων, ἀπέκοψεν ὁ Ἄνεμᾶς διὰ μιᾶς πληγῆς τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὴν δεξιάν τοῦ Ἰκμοῦρος, ἀπεγνωσμένη δὲ ἀπέβη τοῦ Σβιατοσλαύου ἡ θέσις, καίτοι ἐπιχειρήσαντος, κατὰ νύκτα ὑετώδη καὶ ἀσίληνον, τολμηροτάτην ἐξοδόν, δι' ἧς ἐπετίθει τὸ φρούριον· διὸ καὶ συνεκάλεισεν οὗτος τοὺς ἀρχηγούς αὐτοῦ εἰς συμβούλιον. Καὶ ἀπεφάνθησαν μὲν πάντες ὑπὲρ τῆς συνθηκολογήσεως, ἀλλὰ δηλώσαντος τοῦ εὐγενεῶς Ἡγεμόνος, ὅτι προτιμᾶ τὸν θάνατον τῆς βρασικῆς κατασχόντης, προθύμως ὑπέκυψεν εἰς τὰς βουλὰς αὐτοῦ.

Τὴν ἐπιούσαν συνεκροτήθη ἡ κρίσιμος μάχη πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Ὁ Ἄνεμᾶς εὐθύς ἐν ἀρχῇ κατήνεγκε πληγὴν βαρεῖαν κατὰ τοῦ Σβιατοσλαύου, ὃν ἔσωσεν ὁ ἀλυσιδωτός αὐτοῦ χιτών, μεθ' ὃ κυκλωθεὶς, ἀφῶ πολλοὺς ἐφόρευσεν, ἔπεσεν ἐπὶ τέλους νεκρός. Τὸ ἀτύχημα τοῦτο κατέπληξε τοὺς Βυζαντινοὺς, οἵτινες ὑπεχώρησαν προτροπαδῆν, καὶ μόλις ἀνεκαίτηθησαν ὑπὸ τοῦ προκινδυνεύοντος Βασιλέως. Ἀλλὰ τότε ἐξεβράχη θύελλα δεινὴ, ἣτις προσέβαλε τὰς ὄψεις τῶν Ρῶσων καὶ διεδόθη ὅτι ἀνὴρ λευκόπυλος, τῶν Βυζαντινῶν ἠγούμενος, συνετάραττε τὰς φάλαγγας αὐτῶν. Βύχερός δὲ πιστευθέντος ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦν ὁ ἅγιος Θεόδωρος, πάτριος τοῦ Ταϊμισκῆ, ἤρχισεν ἡ τροπή. ἦν συνεπλήρωσεν ὁ Βάρδας Σκληρός κυκλώσας τοὺς πολεμίους, καὶ μικροῦ δεῖν αὐτὸν τὸν Σβιατοσλαύον συλλαθῶν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἔπιπτον Ρῶσοι μὲν δεκαπεντακισχιλιοί, Βυζαντινοὶ δὲ τριακάσιοι πεντήκοντα, πλην τῶν τραυματιῶν.

Συνεπεία τῆς πανολεθρίας ταύτης, ὁ Μέγας Δοῦξ ἐπρότεινε τὴν ἐπιούσαν διὰ Πιρέσθων τὴν κερὰδον τοῦ Δορυστάλου, τὴν ἀπόλυσιν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τὴν ἐκχώρησιν τῆς Βουλγαρίας, αἰτῶν μόνον τὴν ἄδειαν πρὸς ἀπόπλουν, τὰς ἀναγκαίας τροφὰς καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προτέρων ἐμπόρικῶν σχέσεων. Ὁ Ταϊμισκῆς προθύμως ἀπεδέχθη τοὺς ὅρους τούτους, καὶ διένειμεν ἀνά δύο μεδίμνους αἴτου εἰς ἕκαστον ἀνδρα, ὃν εὐρέθησεν ἦδη μόλις διασῦρτοι. Μεθ' ὃ, τοῦ Ρῶσου Ἡγεμόνος αἰτήσαντος πρὸς τοῦ Βασιλέως ἀτομικὴν συνέντευξιν, προσῆλθεν οὗτος εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἰστροῦ, διάχρυσον ἠμφιεσμένος πανοπλίαν καὶ μυρίους χρυσοφοροῦντας ἰππεῖς συνεπυγόμενος, ἐνῶ ἀφελῶς κατέπλευσεν ὁ μέγας Δοῦξ τὸν ποταμόν, κωπηλατῶν ἐπὶ Ρωσικῶν ἀκατίου μετὰ τῶν ἄλλων ἐρετῶν.

(Ἐπεται συνέχεια) ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Υπάρχουν εἰς τὸν κόσμον περισσότεροι τρελλοὶ παρά σοφοί, καὶ εἰς πάντα σοφὸν ὑπάρχει περισσότερα τρέλλα παρά σοφία.

Ἡ κοινωνία ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων τάξεων: ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουν περισσότερον φαγητὸν παρά ὄρεξιν καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουν περισσότεραν ὄρεξιν παρά φαγητὸν.

Ἐν τῷ μονήρει βίῳ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην ἀρετῆς, ἐν τῇ μετ' ἄλλων συμβιώσει ἔχει ἀνάγκην τιμῆς.

Αἱ ἐπιτυχίαι παράγουσιν ἐπιτυχίας, καθὼς τὰ χρήματα παράγουσι χρήματα.

ΑΣΜΑΤΑ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ἐπιθυμοῦντες νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἑστίαις τὸν ἀτυχῆ Κλεάνθου Ἰριαντάφυλλον ὑπὸ τὴν ἐξέχουσαν αὐτοῦ ἰδιότητα, ἣτις δὲν ἴστω ἡ τοῦ δημοσιογράφου, εὐδὲ ἡ τοῦ πολιτικοσπουδαίου ποιητοῦ, ἀλλ' ἡ τοῦ ἀσματογράφου, ἠθολογήσαμεν ἐκ παλαιῶν καὶ δυσσευρῶν φύλλων τῆς ἐφημερίδος Ῥαιπαγαῦ κατὰ προτιμῆσιν τινὰ ἐκ τῶν ἀσμάτων τοῦ Βερανζέρου, ἅτινα μετ' ἀπαρμιλλοῦ τήνεως μετέφρασεν ὁ Τριαντάφυλλος ἄλλοτε ἐν ἡμετέροις πλήρως πνευματικῆς κμῆτις. Ἐν προσεχῆ δε φύλλῳ θὰ δημοσιεύσωμεν καὶ τινὰ ἐκ τῶν πρωτοτύπων αὐτοῦ ἀσμάτων καὶ ποιημάτων.

Ὁ Περιπλανώμενος Ἰουδαῖος.

Ἐνα νερὸ! Ἐνα νερὸ δὲ δίνει χριστιανέ μου, Ἄλλο! Περιπλανώμενο μὲ λένε Ἰουδαῖο! Ἄς καὶ μὲ παίρνει σίφουνας, εἰς στάθμια κατ' ἐμοῦ Καὶ δὲ σπλῆχνίζεται ψυχή 'ς τὸν κόσμον τὸν Ἑβραῖο! Ἄς μὲ πλάκωνουν γερατειά, μόν' ὁ καιρὸς περνᾷ Καὶ ἕνας εἶν' ὁ πόθος μου ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ. Μὰ μέρα νύχτα καὶ ἂν γυρνῶ καὶ ἡ γῆ γυρνᾷ, γυρνᾷ Κι' ὁ ἥλιος βγαίνει τὸ πρωὶ καὶ χαιρετᾷ τὴν πλάσιν Ἡλιος καὶ γῆ λῆς καὶ ἔχουν 'ς τὰ σπλάχνια τοῦ δαιμόνιου. Γυρνᾷ ἡ γῆ αἰώνια Γυρνᾷ 'ς τὸν οὐρανὸν, Κ' ἐγὼ μ' αὐτὴν γυρνῶ Δάωνα! αἰώνια!

Αἰώνες τώρα δεκοχῶ τὰ πόδια μου πατοῦνε Σὲ στάχτη ἀπὸ περήφανα τοῦ κόσμου μεγαλεία Μὲ παίρνει μῦθρο: σίφουνας καὶ θρόμβια σκορποῦνε Δίπλα 'ς τοῦ χρόνου τὰ φετὰ βασιλεῖα θηρία! Εἶδα παντοῦ ἀνώφελα καὶ σπέρουσι τὸ καλὸ Καὶ εἶδα νὰ γεννηθῶ ἡ σφοδρὰ σὰν κλώσσα, Εἶδα πῶς κάρμα οἱ θνητοὶ τὸν κόσμον στρογγυλὸ Μὲ δυὸ κομμάτια τοῦ βρῆκαν... καὶ εἶδα καὶ ἄλλα τόσα! Μὰ λῆς καὶ μοῦ κολλήσανε 'ς τὰ πόδια μου τελώνια! Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Μ' ἄλλατε φύσις ὁ Θεός, γὰρ νὰ μὲ τιμαρτήσῃ Ἦνωσ ἐκεῖνον π' ἄδικα ἡ σφοδρὰ τὸν ἔερνε Καὶ ὁ φτωχὸς 'ς τὸ σπῆτι του ζητάει νὰ μὲ κρατήσῃ, Νὰ μ' εὐλογήσῃ... μὰ εὐθὺς ὁ σίφουνας μὲ παίρνει! Μπαρῶ καὶ θέλω ἔλεος νὰ κάμω 'ς τὸ φτωχὸ Καὶ τὴν καρδιά τους τρέχουνε τόσοι 'ς ἐμὲ ν' ἀνοίξουν Μὰ ἕνα Θεὸς σχωρεῖσιν σου! ἀκούω μοναχὸ Καὶ δὲν προσβαλῶν οἱ φτωχοὶ τὸ χεῖρι μου νὰ σφίξουν! Βροντᾷ, φυσᾷ ὁ σίφουνας ἀπὸ τὰ καταχθόνια! Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Μονάχος, ὀλομόναχος ἂν πῶσω ν' ἀκουμπήσω Σὲ βίβιν πού ὀλόδροσο ἀπλόνηται χορτάρι, Τῆς ἀνοεῖς τὸ βόλασμα 'ς τὴν λάδρα μου νὰ χύσω, Ἡ μὲ σταλαματιὰ νερὸ τ' ἀχίλι μου νὰ πάρῃ, Βροντᾷ ὁ μαῦρος σίφουνας, μ' ἀρπάχνει 'σὰ φετρὸ, Ἄ! εἰ θὰ χάσῃς, οὐρανέ, ἂν μὲ σιγμῆ μονάχα Καθῆσω κάτω ἀπ' τὴν δροσιὰ καὶ πῶ ἴλιχ νερὸ; Καὶ ἡ αἰωνιότης σου μὲ θεκουράζει τάχα; Μὲσ' ἀπ' τὰ σπλάχνια τῆς γῆς μύρια κυλοῦν δαιμόνια! Γυρνᾷ, γυρνᾷ κλπ.

Κι' ἂν βλέπω σερπετὰ παιδιὰ, χερσοῦμενα, τρεχάτα, Νὰ παίζουν καὶ νὰ μοῦ θυμοῦν, αἰμένα! τὰ παιδιὰ μου, Τὸ σπῆτι μου, τῆς λιγερῆς τὰς ζηλεμένα νιάτα Καὶ θέλω πόνο πατρικὸ νὰ νοιώσῃ ἡ καρδιά μου, Φυσᾷ ὁ μαῦρος σίφουνας, μὲ ζήλια λῆς φυσᾷ... Ἐ! γέροι, παιδὲ τὰ χρόνια μου τὰ τόσα θὰ ζηλέψῃ; Αὐτὰ ποῦ βλέπω τὰ παιδιὰ μὲ θείμα χρυσᾷ Τὸ χῶμα τους ἡ σφίρνα μου περνώνας θὰ χαιδέψῃ! Κρῦβει 'ς τὰ σπλάχνια τῆς γῆς τὴν πῆλ' μὲ δαιμόνια! Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Τὸ σπῆτι ποῦ γεννήθηκα ἐγνώρισα μὲ τ' ἄμα, Βρίσκω σημάδια 'δῶ καὶ καί, ἐνθούμην μεγάλη Τοῦ περασμένου μου καιροῦ... Ἄ! πῶς γυρνᾷ ἡ σφαῖρα! Στέκο 'ς τὴ γῆ στηλόνωμα καὶ γέρω τὸ κεφάλι Νὰ 'δῶ τὸ ἔρμα σπῆτι μου, μὰ μὲ βροντῆ βαρεῖα Ἐμπρός! μοῦ λῆει ὁ σίφουνας, ἔμπρός! ἔμπρός! κινήσου! Θὰ ζῆς καὶ ἂν θὰ κλείψουνε τοῦ κόσμου τὰ θεριά, Ἀὐτὸν 'χουν τόπο νὰ ταρῆς ἴδῶ οἱ πρέγονοι σου. Μὰ νὰ μὲ τὸσω ἄσπλαγχν' λοιπὸν ἡ θεία Πιρόνια! Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Ἐάν εἶδα τὸ Θεάνθρωπο μὲ τὸ σταυρὸ 'ς τὸν ὦμο, Ἀπάνθρωπα ἐγέλασα γὰρ τ' ἀγκομαχῆτό του... Μὰ πάλι νὰ, τὰ πόδια μου πετοῦν καὶ παίρνω ὄραμα... Ἐχετε γεία! ὁ σίφουνας, μὲ σέρνει 'ς τὸ χορὸ του Τρέματε ὅσοι μ' ἀσπλαγχν' μὲ βλέπετε καρδιά, Ὁ Πλάστης ἐκδημήθηκε τὸν ἄνθρωπον 'ς ἐμένα Καὶ ὄχι, ὄχι τὸ Θεὸ... ἔχετε γεία παιδιὰ! Ποῖος ἔρρει ποῖος θὰ σὰς 'δῶ σὶ κόκκαλα σπαρμένα! Ὡ! κἀλλικε στάχτη νῆμονε 'ς τῆς γῆς τὰ καταχθόνια Ἦπαρ 'ς τὴ γῆ αἰώνια Νὰ τρέχω, νὰ γυρνῶ Νὰ χάνω γῆ καὶ οὐρανὸ Δάωνα! αἰώνια!

Γιάννης ὁ γεωργός. Σῆμα, Γιάννη, σῆμα, Στ' ἄνερθ σου λύκο Χὼς τὸ βράδυ εἶδες; Ἐρχετ' ὁ εἰσπρακτορας μὲ τοὺς σταυρωτῆδες.

Γιάννη, ἔμπνα, Γιάννη! καὶ ἦρθαν 'ς τὸ χωριὸ μας Φράγκα ὀπαῦ τὰ σπῆτια παίρνουνε παγανιά! Ἄνδρα μου, τί θένε; ἔχουν καὶ σπινιά! Εἶν' οἱ σταυρωτῆδες! πάει, φτωχέ, τὸ βιὸ μας! Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

Κύττα, ἡμερόνε, πετανοὶ λαλοῦνε! Εἶσ' ἀποσταίμενος καὶ ἔργησε πολὸ! Τὸ μοναχικὸν τοῦ πρῶτου πολεῖ Ὁ ἀντικρονὸς μας γὰρ νὰ πληρωθῶνε. Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

Ἄ! λεφτὸ δὲν ἔχεις καὶ ἔρχονται τρεχάτα! Τὰ πατήματα τους νοιώθω 'ς τὴν αὐλή! Ἄγρια γαυγίζει κάτω τὸ σκυλί! Ἄχ! ἀπ' τὸ καλόβι ἐρώει τὸ παλάτι! Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

Τοὺς φτωχοὺς μᾶς γδύνουνε λῆς μᾶ; ἔχουν ἔχτι! Ἄ! κακ' εἶν' ἡ φτώχεια μὲ κακὴ καρδιά! Κ' ἔχεις γὰρ νὰ θρόψῃς δὲ ἔρτα παιδιὰ Σὺ ἕνα λισγάρι καὶ ἐγὼ ν' ὀδράχτι. Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

Ἡ καρτάσατ' μας εἶνε τὸ καλόβι Ἐνα κάρτο σερμάμα, δίχως τὸν καρπό, Ὅμως τὸ ταμῆτ' μᾶς φυλάει σκοπὸ Κ' ἡ τοκογλυφία τὸ πονγγί μας στίθει. Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

Ἡ ψυχὴ μας βγαίνει, μὰ τὸν ἔρωτ'έ μας Τόνε χαιρουνε' ἄλλοι, πλούσιοι τρανοί, Τρῶν' αὐτὰ τὴν κῆττα, τρῶν' αὐτοὶ ' ἀρνί, Κι' ἀπ' τὴν ταπῆ μῆσα παίρνουνε τὰ λεφτὰ μας. Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

Τὸ κρασί μποροῦσε θάρρος νὰ σοῦ δίδῃ, Μὰ εἰ φοροὶ τόση τοῦδ' ἔσκαν τιμὴ! Γὰρ νὰ πῆς βεταῖνα, τοῦ φτωχοῦ ζουμί, Καὶ τὸ νυρικό μου ποῦλα δεκτυλίδι. Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

Οὐρανέ, δὲ βρέχεις καὶ γὰρ μᾶς κἀπῆμα; Κι' ὅποιοι θέλει φέρουσ' εἰς τοὺς ἀπαιτῆ Τ' εἶναι 'ς τοὺς πλουσίους φέροι δυνατοί; Μὲς 'ς τὴ θυμανιά των ἕνα δυὸ ποντίκια. Σῆμα, Γιάννη, κλπ.

"Ατί μπαίνουν μέσα! τώρα τί θα γέννη; Δέ μιλάς; οί είσαι κίτρνοσι! Άλοι! Χόζε παραπονιόσου πώς πανίτι πολύ, Σύ πού τυραννιάσαι κ' ένα εχ! δέ βγαίνεις. Σήκω, Γιάννη, κλπ.

Μάταια τόν κρούει, ό φτωχός πεθαίνει, Σ' τόν βασιανισμό τόν έργατικό Προσκέφαλι ό χάρος είναι μελακό, . . . Ο Θεός πατίνας ε' τή παιδεία να γέννη! Σήκω, Γιάννη, κλπ.

Λνοεξί: καταραμένη.

Τό χρυσό της παραθύρι, άγειρούει τό δικό μου Κ' έτσι έλο τό χειμώνα έχ' άντίκρυ τό χρυσό μου. Δίχως και να μέ γνωρίζη, μ' άγαπούσε, τ' άγαπούσα. Και τό φερωτό φιλιό μας σταματούσαν' ε' τόν άγέρι, Δέν άνοιθάμε κ' οι δύο μας τότε θρόνυαζεν ή μέρα! Μά, ου άνοιξι, πού τόσο από εχίσεια πραιοινίσει, Κάθε χρόνο φύλλα κι' άυθη ε' τό ξερό κλωνι χαρίζεις. Και ή κερασιά τήν κρούει από σένα άρμηγεμένη! Μά δέ λείπεις κ' ένα χρόνο ένοισί καταραμένη!

"Άγγελος πού φως τριγύρω άπ' τήν ώμορφη της χύνει, Σβύνεται ε' τήν προσινάδα και ε' τόν έσκιο σου έκείνη! Τί Θεός! Θεός άλήθεια! Έσκυβε ε' τό παραθύρι. Και άς έπνοσε τό κρόο κ' ήκανε τό χιόνι τόνα, Έσκυβε αὐτή και είχαν τά πουλιόκια πανηγύρι. Γιατί τά θραφεν έκείνη, εά Θεός των τό χειμώνα! Σύνθημά μας είχε γίνη τό γλυκό κελόδημά των Κ' έπτερούγιστ' ή καρδιά μας ε' τό γοργό φτερούγιασμα των. "Α! τό χιόνι, τί ώραία πού ν' ή φύσις χιονισμένη! Μά δέ λείπεις κ' ένα χρόνο, άνοιξι καταραμένη!

"Αν δέν ήρχουσαν, άκόμα θά τήν έδλεπα δροσάτη, "Απ' τήν άγκαλιό του ύπνου 'σάν άήνη τό κρεβάτι, Ροδοκόκκινη ν' άνοιγη τό χρυσό παράθυρά της. Νά προβαίνη 'σάν αυγούλα, πού δροσιό; διαμάντια χύνει, Νά μηνιά φως και ήλιο με ε' ώραίο πρόσωπό της. Και τό ύστερο άστέρι πρώτη της ματαί να σβύνη. Πριν άκόμα κλέψης ύπνος ήρχουσαν να μου τήν κλέψη. Θά τήν έδλεπα 'σάν έστερο όπου πάει: να βασιλέψη! Θά 'δλεπα τήν προσοχή της: 'εσ' Θεό της ν' άνεβαίνη! "Α! μά λείψε κ' ένα χρόνο, άνοιξι καταραμένη.

"Η καρδιά μου τό χειμώνα τό χειμώνα καρτεράει, Τίς, τίς, τάχι 'εσ' εχίματα χιόνι πώς μ' άρίση να χτυπάη! Τί τό έδλω 'γώ ε' άγέρι να φυσάη μυρωμένο, Νάσαι πράσινο βελούδο τά λειθάρια μας στρωμένα. Και να τραγουδάη τό βράδυ τό άηδόνι μεθυσμένο, Νάσαι λούλουδα ε' τόν κλωπο χίλια χρώματα βαμμένα, Τί με μέλει κι' αν σου ψάλλουν του Μαρτιού τά χειλίδνια; Τ' άπρελιότικα σου βόδα, και του Μάη σου ε' άηδόνια; Τί με μέλει, 'σάν τήν έχης μεσ' ε' τά φύλλα σου κρυμμένη; Λείψε κ' ένα χρόνο λείψε! άνοιξι καταραμένη!

Η κηδεύα μου.

Πρωί, πρωί, δέν έβρω πώς, από ποιό τρύκα μπήκαν. Και χούθικαν ε' τήν άμοιρη κρεβατοκαμαρά μου. Ένα σωρό μαγγόπαιδα, μελίσσι, — σωρορά μου! Μελίσσι έρωτόπουλα! η' άναίσθητο με βρήκαν, Άκούνητο, χωρίς λαλιό, χωρίς ζωής σημείο. Και λέγανε: 'εμ' είναι πιά για τό νεκροταφείο, Χά! χά! χά! χά! τόν θάθαμε, μωρέ παιδιά, τί λέτε; Κ' έγω πού τόσο έναν καιρό πιστά ε' ακολουθούσα, Τά θλασηρούσα μέσα μου, κρυφά τό θλασηρούσα. Τ' άχάριστα! "Ε! φίλοι μου, πεθαίνω! δέ με κλαίτε. Πεθαίνω κλαίτε, κλαίτε με! άντιο σας! άντιο!

"Α! τά σαχηπνία! πέρτουν 'σάν κουνούπιε, ε' τό κρυσό μου. Ρουφάνε και τήν ύστερη γλυκειά σταλαματιό του. Χατδούουν τή Μαρούλα μου και κύττα τους, άλοι μου! Μοιράζουσε ε' τό λείψανο καθένος τή δουλειά του, Κρατούσε τής καρδέλας μου 'μπροστά και 'πίσω δύο Ψάλλον ή μύταις των και να, για τό νεκροταφείο.

Μωρέ παιδιά, με κέρνουνε, τήν έπαθα! τί λέτε; Ένας σπένει τό σταυρό, άλλοι βαστούν λαμπάδες. Και νεύονται, ώ; δώδεκα παπάδες, δεσποτάδες! Μωρέ παιδιά, με βραίνουσι ε' τ' άμάξι! δέ με κλαίτε! Κλαίτε μου! πάω! χάλικα! άντιο σας! άντιο!

Μέ χιχίλινα έπώσω μου, με δυό σειραίς βεδίζουσι... Τί μάγκαι! τούμπαι; κένουσι, ε' τό όρόμο λέν' τραγουδία, Έ τ' ύστερο κρεβάτι μου, πού τρέμουσαι; γυαλίζου, Μώχουσι κιόρα κεντητή, πατήρι και λουλούδια, Τή; πρελλαμένης Μούσας μου χαρούμενο σημείο, Έ τ' όρόμο τό καπέλλο των μου βγαίνουσι ενζ δυό. Κι' αὐτό ε' τό Χάρο τοκιστή κι' αὐτό χρεωφειλάει. Και λένε μέσα τους: "Αμ ή τά πάντα ματαίωται!" "Ολα ε' τόν κόσμο σβύνουσι, αὐτά χ' ή άνθρωπότης! "Αδέρφια μου! τό φίλο σας, μωρέ παιδιά, δέν κλαίτε; Νά! να! με πάνε τρέχοντες! άντιο σας! άντιο!

Γιά ψαλμοδία νεκρική, μου ψάλλουσι με τή μύτη, Τά τ' ό τρελλά τραγουδία μου, έλω ζωή και νεάτα. Κι' άπάνω άπ' τήν πλάκα μου, ή σμίλα του τεχνίτη Σκαλίζε δάφνη και μυρτιά και γράμματα λουσατά. Με όλα αὐτά τή δόξα μου φωιάζει τό μνημείο. Κι' ε' είναι μεσ' ε' τό σπλάγγνα του έρήμωσι και κρού. Πά! να πιστέψω πώς Θεός θα γείνω... μά τί λέτε! Μωρέ παιδιά, δέν ήθελα άκόμα να πεθάνω! "Οχι! εχ! μου βήγουν χρώματα ε' τά στήθια μου άπάνω. "Ε! φίλοι μου, με θάβουσι με θάψαν! δέ με κλαίτε; Βαθιά με παραώσανε! άντιο σας! άντιο!

Μά να! ή τύχη τό 'φερε και από 'κει δροσάτο, Τήν ώρα πού με θάβουσι, περνάει τό χρυσό μου, Μ' άρπάζει από τό μνημά μου, ε' τήν άγκαλιό τρεγάτο. Και νοιώλω πώς ζωντανέφα άπ' τόν καρδέχτυπό μου! Σείς πού ε' ώραίο της ζωής έσχαίτε βιβίλια, Π' όλα στραβά τά βραίσκετε, με τό σωρό κρανιο, Σείς, πού, γιατί γεράστε, ψεύτη τόν κόσμο λέτε. Πικρή, ευρή ναι ή ζωή, εχ; δροσιό και νήστη. Κι' άλλωιως τόν κόσμο βλέπατε ε' τή λεθευτιά τήν πρώτη. Μά τώρα λυπηθήτε με, μου πρέπει να με κλαίτε. Γίαι; — Γίαι! άνεστήθηκα... άντιο σας! άντιο!

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΜΥΘΟΙ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Έν τή τελευταία συνεδριόσει τής έν Βερολίνω Άνθρωπολογικής και Έθνολογικής Έταιρείας έγένετο ή έπομένη περίεργος ανακοίνωσις, περι τής διαδόσεως των περι του μεγάλου Άλεξάνδρου παραδόσεων μέχρι των έσχάτων νήσων του Ίνδικου Ωκεανού.

Κατά τήν άνατολικήν παραλίαν τής Σουμάτρας, και δ' ή έν Παλεμβάγ, οι έν τή χώρα έκείνη οικόοντες Μαλαίοι δεικνύουσι τόν τάφον, ή άς τινες λέγουσι τό έγνος του ποδός Άλεξάνδρου του μεγάλου, δν ώς Θεόν λατρεύουσι, προσάγοντες αὐτῷ και Ουσίας. Άλλά και έν τή νήσω Ίάβα υπάρχουνε πολλαχού κολωνοί (σωροί χρώματος), ούς οι Ιθαγενείς νομίζουσι τάφους του μεγάλου κατακτητοῦ, και ττοι είναι βέβαιον ότι ούτος κατά τήν ε'ς Ίνδικήν στρατείαν δέν προσχώρησε μέχρι των Σουνδαίων νήσων. Η πιθανωτάτη εξήγησις τής διαδόσεως των περι Άλεξάνδρου μύθων έν ταίς χώραις έκείναις φαίνεται αὐτή: Οι επί πολλούς αιώνες κυριαρχήσαντες τής Σουμάτρας και μάάλιστα τής Ίάβας

Ίνδοι διεάλησαν ε'ς τούς κατακτηθέντας λαούς των νήσων έκείνων τήν δόξαν του κραταίου Έλληνος στρατηγοῦ, και εκ τούτων παρελάβον τάς διηγήσεις περι των θαυμασιών κατορθωμάτων του οι Ίαβαίοι και Σουνδαναίοι και Μαλαίοι Ιθαγενείς, διατηρήσαντες τήν μνήμην αὐτών και μετά τήν άποδιώξιν των Ίνδων.

Εκ τής ανακοινώσεως ταύτης λαβών άφορμήν ή διάσημος έθνογράφος Βάστιαν παρετήρησεν έν τή αὐτῇ συνεδριόσει ότι οι περι Άλεξάνδρου μύθοι είναι τά μάάλιστα διαδεδομένοι καθ' άπάσας τάς νήσους του Ίνδικου πελάγους και ότι έν Παδύαχ τής Σουμάτρας συνδέονται αὐτοί με τήν διήγησιν περι έγκαταστάσεως έν τή νήσω του Δουλκαμειν, όστις έλεγεν εκυτον άπόγονον του Ίσκανδέρ, ήτοι του Άλεξάνδρου.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

"Η δούκισσα του Έδιμβούργου άργάνωσεν έν Λονδίνω έκθεσιν παικίλων καλλιτεχνικών άντικειμένων, ών τά πλείστα είναι έργα έρασιτεχνών. Μεταξύ των έκθετων μνημονούονται ιδίως ή χίχ;α του αυτοκράτορος Φρειδερίκου, έκθέσασα καλλιστην ύδατογραφίαν, ή πραγματικισσα τής Ουαλλίας θαλασσογραφίαν και πολλαί άλλαι κυρίαί, άνήκουσαι ε'ς τάς άνωτάτας τάξεις τής άγγλικής άριστοκρατίας.

"Άγγλις τις νεόνυμφος, ώς φαίνεται ύπέθαλε, δια του γνωστοτάτου περιοδικού συγγράμματος Longman's Magazine τήν πρότασιν περι ίδρύσεως ίδιου χρηματιστηρίου προς διευκόλυνσιν τής άνταλλαγής περιττων γαμηλίων δώρων. Η πρακτικωτάτη Άγγλις παρατηρεί ότι επί έσχάτων τά γαμηλία δώρα ηδύσαν μεν μεγάλως κατ' αριθμόν ούχι όμως και κατ' είδος. Και έν όσω μεν οι δωρηταί περιορίζονται ε'ς άπαστολην συναλλαγματικῶν ή χρυσῶν νομισμάτων ούδεμία αντίρρηση είναι δυνατή να γείνη; άλλ' όταν νεόνυμφος τις λαμβάνη, ώς συνέθη ε'ς έμέ, 144 κοχλιόρια, 16 ώρολόγια, 18 άργυράς λαβίδας τής σακχάρους και άλλας τόσας του άρτου, ή άμμηχανία της κορυφοῦται και μόνη διεξόδον εύρίσκει ε'ς τήν άνταλλαγην μετ' άλλων, ών αὐτή μεν στερεΐται, άλλαι δέ νεόνυμφος έλαβον πολλαπλάσια.

—Παρετηρήθη έν Πετρούπολει κατά τήν εκεί διαμονήν του Σάχη τής Περσίας ότι ηκολούθει μετ' αὐτοῦ πανταχού και πάντοτε παιδίον ήλικίας πέντε ή έξ έτών, όπερ ήτο παρὸν και κατ' αὐτήν τήν έπίσημον δεξίωσιν του διπλωματικού σώματος. Έγνωσθη δ' ότι διάσημός τις μάντις έν Τεχεράνη προσίτε τῷ Σάχη, ότι οὐδέν πρέπει να φοβήται έν όσω έχει μετ' εκυτου το παιδίον έκείνο. Τούτου έννεκα οὐδε βήμα τό άφίνει ν' άπομακρυνθῆ από πλησίον του.

—Μετά τούς επανειλημμένους άγώνας, ούς πολλαχού τής Εθρώπης καταβάλλει μερίς του γυναικείου φύλλου, όπως άπονεμηθῆ ε'ς τάς γυναίκας δικαίωμα ψήφου, άξία ιδιαιτέρας μνεΐας είναι εναντία τις άνήρωτες εκάτων Άγγλίδων, άτινες εδημοσίευσαν εκκλησιν εύχλωττον προς τάς γυναίκας τής Άγγλίας παροτρύνουσαν αὐτάς ν' άντιταχούσι κατά πάσης προσπάθειας προς επέκτασιν του εκλογικού δικαιώματος των γυναικῶν έν ταίς βουλευτικαίς εκλογαίς. γνωστών δ' ότι έν Άγγλία έχει από πολλού δοθῆ δικαίωμα ψήφου ε'ς άλλιας τινας τάξεις γυναικῶν.

—Κατά τόν προσεχῆ μήνα ή Γλάδστων μετὰ τής συζύγου του θα πανηγυρίσωσι τούς χρυσούς γάμους των, ήτοι τήν πεντηκοστήν επέτειον αὐτών Πάτα ή αίκογένεια του γηραιού πολιτευτοῦ θα περιστοιγίχη αὐτόν κατὰ τήν χαριόσουσιν έκείνην έορτήν ή τέταρτος υιός του, έμπορευόμενος έν Καλκούττα, άνεχώρησεν ήδη έκείθεν επανερχόμενος ε'ς Άγγλίαν. Και ή Έθνικός Φιλελεύθερος σύλλογος προτίθεται να συμμετάσχη τής οικογενειακής έορτής.

—Ο γνωστός έρευνητής τής Άφρικῆς Σβάνγφουρδ επανήλθε πρό τινος ε'ς έπιστημονικής περιηγήσεως τής νοτίου Άραβίας, καθ' ήν έμελέτησεν ίδιως τήν γλωρίδα τής Γεμείνης. Έκδήμισ δέ πλουσίας συλλογας άραβικών φυτών, όκτακισχίλιων περίπου.

—Έν Βαρσοδίν τής Κροατίας έτελέσθησαν οι γάμοι τής δεσποινίδος Αικατερίνης άδμινιτε, ήλικίας έτών δώδεκόνακα τριών μετὰ τινος σιδηροδρομικού ύπαλλήλου κατὰ τεσσαράκοντα περίπου έτη νεωτέρου αὐτής. Η εύτυχής μήτηρ τής νύμφης, ήλικίας 117 έτών, είναι ε'ς άκρον περιχαρής ότι επέζησε να ίδη τήν αίσιαν αν και άλλιον βραδύνασαν άποκατάστασιν τής κόρης της.

—Απέθανε κατ' οὐτάς ή Άνδρέας Σαζλένερ, ιδιοκτήτης των περιφημων μεταλλικών πηγῶν Ουσουάδη Γιάννος. Ούτος πτωχός μικρέμπορος ών πρό ε'κοσιπενταετίας, ήτοι πρό τής ανακαλύψεως των πηγῶν έν Ιδιοκτητήν αὐτοῦ άργῷ, άποθανών νυν κατέλιπε περιουσίαν πολλῶν εκατομμυρίων.

—Έν Καλλιφορνία εγενικεύθη από τινος ή χρῆσις των πυρήνων των βοσκαίνων ως καυσίμου ύλης. Το πυρ αὐτῶν διατηρείται όσον και ε' των άνθρώπων, άλλ' είναι ισχυρότερον. Η αγοράία τιμή των πυρήνων έν Καλλιφορνία είναι ε'ς δολλάρια κατὰ τόνον. Γίνεται έπίσης χρῆσις και των πυρήνων των βερικόκκων, άλλ' οὗτοι δέν δύνανται να παραβληθώσι προς τούς των βοσκαίνων.

—Επενεώθησαν έν Άγγλία περιεργότατοι μετρηταί του καταναλισκομένου φωταερίου, αὐτομάτως άποταμιεύοντες τό τίμημα πρό τής καύσεως αὐτοῦ. Ο βουλόμενος να άνήψη τόν λαμπτήρα του βίπτει έν δεκάλεπτον ε'ς τόν μετρητήν, ούτος δέ άφίνει ίσως άξίως ποσότητα φωταερίου ε'ς τόν λαμπτήρα. Έν τέταρτον τής ώρας περίπου πρό τής εξαντήσεως τής πληρωθείσης ποσότητος τό φως καθίσταται άμυδρότερον, ότω δέ προειδοποιείται ή καταναλωτής ότι χρεία να βίψη ε'ς τόν μετρητήν και άλλα χρώματα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ

"Οσοι άνέγνωσαν τάς «Βικτωριασχιλίαις λεύγας ύποβρυχίως», (Vingt mille lieues sous la mer) του Ίουλίου Βέρν, ένθυμούνται βεδάλως ότι ή πλοίαρχος Ούτις Νεμπο είχε τό άνεξάντλητον θησαυροφυλάκιον αὐτοῦ έν τῷ πυθμένι του Ισπανικού όρμου Βίγου. Ο εύφάντατος μυθιστοριογράφος, πλάττωσ ότι ή ήρωα αὐτοῦ εκαρπούτο θησαυρούς βυθιοθέντας κατὰ τάς αρχάς του παρελθόντος αιώνας έν τῷ όρμω έκείνω, άσωρηθῆ ε'ς Ιστορικής παραδόσεως τσοστών άξιοπιστου θεωρουμένης, ώστε και άταιρια συνεστήθησαν προς άνεύρεσιν των θησαυρῶν έκείνων, και θησαυροί άλληθεί, δλοκλήρα εκατομμύρια, εδαπανήθησαν ματαίως προς τοῦτο υπό Άγγλων κερδοσκόπων. Τά περι τής περιέργου ταύτης ύποθέσεως εκθέτει έν άκριβεία άταρβός τις τής Ιταλικῆς Γαυγρα-

ρικῆς εταιρίας ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ: τοῦ Μαΐου ε. ε. τοῦ Δελτίου αὐτῆς, ὡς ἐξῆς:

Ἐν ἔτει 1702 ἐλυμαίνετο τὴν Ἰσπανίαν ὁ περὶ διαδοχῆς τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου πόλεμος. Ὁ μὲν βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ ΙΔ' εἶχεν ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ὡς βασιλέα τὸν ἀνεψιὸν του, τὸν δαῦκα τῆς Ἀνδεγαυίας, ὀνομασθέντα Φίλιππον τὸν Ε', ἀλλ' ἡ Ὀλλανδία, ἡ Ἀυστρία καὶ ἡ Ἀγγλίς ἐπρωστάτερον ἄλλον ὑποψήφιον, Κάρολον τὸν Γ', αὐστριακὸν ἀρχιδεῦκα. Μεγάλα ἦσαν τὰ δεινά, ἀτινα ἐνέσκηψαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἐκ τοῦ πολέμου τούτου καὶ πρὸς κάλυψιν τῶν ἀπαιτούμενων πρὸς ἐξυκολούθησιν αὐτοῦ δαπανῶν ἐχρησιμοποιοῦντο τὰ πλοῦτη τοῦ Νέου κόσμου, ἐν συστηματικῶς διὰ παντὸς μέσῳ ἐλήστευον. Κατέπλεε δὲ ποτε στόλος ἐκ Μεξικῶν, προπεμπόμενος ὑπὸ 23 γαλλικῶν πλοίων διοικουμένων ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Σατὸ Πενώ' ἀλλὰ συναντήσας αὐτὸν ὁ ἐχθρικός στόλος τὸν ἐδίωξε συντόμως, ἐννοῶν ὅτι ἔφερε θησαυροὺς ἐκ τοῦ Νέου κόσμου· αἱ δ' ἰσπανικαὶ γαλέαι, ὅπως μὴ ἐμπέσωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἀνέστρεψαν παρὰ τὰ Γάδαιρα, καὶ ἐπλευσαν πρὸς τὸν ὄρμον τοῦ Βίγου. Ἐκεῖ δὲ προσωρμισθεὶσαν οὐροθρομούμενα ἔλα τὰ ἰσπανικὰ πλοῖα τὴν 1123 Ὀκτωβρίου 1702, ἀγωνιζόμενα νὰ σώσωσι τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους ἐκδιέκον. Παρὰ τὸ στόμιον τοῦ ὄρμου ἐναυμάχησαν σθεναρῶς τὰ γαλλικὰ πλοῖα, ἀλλ' ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν ὀλλανδικῶν, ἀτινα ἐνέβαλον εἰς τὰς ἰσπανικὰς γαλέας προθυμούμενα νὰ λαφυραγωγῆσιν τὰ πολύτιμα ἐκ πλίνθων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου φορτία αὐτῶν. Ὁ δ' ἰσπανὸς ναύαρχος ἀπογυνοῦς, καὶ ἀδύνατον βλέπων τὴν διάσωσιν, ἀντὶ νὰ παραδώτῃ εἰς τοὺς νικητὰς τὸν εἰς τὸν βασιλέα του ἀνήκοντα θησαυρὸν, προετίμησε νὰ βυθίσῃ ἔλα τὰ πλοῖα, καταποντίζων αὐτῶ μετ' αὐτῶν καὶ τῶν πληρωμάτων καὶ τὸν χρυσὸν τῆς Περουβίας καὶ τοῦ Μεξικῶ.

Ἡ πρῆξις αὐτῆ τοῦ ἰσπανοῦ ναυάρχου ἐξυμνήθη ὑπὸ τῆς ποιήσεως καὶ ἀπηθανάτισθη ὑπὸ τῆς καλλιτεχνίας· εἰκόνες καὶ ἀγάλματα, νομισματοσῆμα καὶ μνημεῖα, ποιήματα καὶ περιγραφαὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας διηλώνσαν τὴν ἡρωϊκὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν. Ἀλλ' οὐδεὶς εἶχε σκεφθῆ περὶ ἀνακτήσεως τῶν βυθισθέντων θησαυρῶν μέχρι τοῦ 1868, ὅτε συνέστη ἄγγλική τις εταιρία πρὸς ἀνέλκυσιν τῶν ναυαγίων· ἀδείχ τῆς ἰσπανικῆς κυβερνήσεως ἀνέλαβε τὸ ἔργον, καὶ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας διὰ παντοίων μηχανημάτων καὶ δυτῶν ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῶν παρακτίων κατοίκων. Ἡ εταιρία ὑπελόγησεν εἰς 500 ἑκατομμύρια δραχμῶν τὴν ἀξίαν τῶν θησαυρῶν, αὗς ἔφερον τὰ πλοῖα ἀλλὰ μεθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς ἀγῶνας ἐλάχιστα ἢ μᾶλλον οὐδὲν κατώρθησε. Καὶ εὗρε μὲν πάντα σχεδὸν τὰ βυθισθέντα πλοῖα, ἀλλὰ πλὴν ἀγκυρῶν καὶ ξύλων οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνελεύσῃ· ἄλλως δὲ δυσχεροτάτη ἦτο πᾶσα ἐργασία διότι τὰ πλοῖα ἦσαν καθ' ὀλοκληρίαν κεκαλυμμένα ὑπὸ ὀστράων, πολυπέδων, φυκῶν, ἄμμου καὶ ἰλλῶς, τῆς καταφερομένης ἐκ τῶν εἰς τὸν ὄρμον χυνομένων ποταμῶν. Ὅθεν μετὰ δαπάνην ματαίαν ἑκατομμυρίων τινῶν ἡ εταιρία ἐγκατέλειπε τὸ ἔργον. Ἀλλὰ νῦν μαθάνω ὅτι νέα πάλιν εταιρία, συσταθεῖσα ἐν Νέῃ Ἰβερικῇ θὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἔρευναν διὰ τελειοτέρων καὶ προσφορωτέρων μέ-

σων. Οὐδεὶς δ' ὑπάρχει ἐν Ἰσπανίᾳ ὁ ἀμφιβάλλον περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεως· οἱ συνοδοιποροῦντες ἔμωσ μετ' ἐμοῦ Πορτογάλλοι, ἐβεβαίουν ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ναυμαχίας τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν παρὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, ὁ ἰσπανὸς ναύαρχος ἔχων τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐξεφάρτισεν εἰς τὴν ἔρηραν ἔλα τὰ κιβώτια καὶ τοὺς πύθους, τοὺς περιέχοντας τὰς πλίνθους χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀσφαλῶς δ' ἀπεκόμισε τὸν θησαυρὸν τὸ συναποθεσασθὲν ναυτικὸν ἄγλημα· ἐβύθισε δὲ τὰ πλοῖα ὁ ναύαρχος, ὅπως μὴ τὰ κυριεύσῃ ὁ ἐχθρὸς· καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος ἐπ' ἐν διευφύσθησαν αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς ἀγγλικῆς εταιρίας. Ἀλλὰ καὶ ἐν πραγματικῶς ὑπῆρχεν ὁ θησαυρὸς, ἡ ἄμμος, ἡ ἰλλῶς, τὰ ὀλλανδία σφαιρὰ καὶ τὰ ὄστρια τὰ κηρακαλύφανα τὰ πλοῖα ἔχουσι μετὰ πάρεδον τοσοῦτου χρόνου σχεδὸν ἀπολιθωθῆ, ἡ δὲ χρῆσις πυρίτιδος, ἡ δυναμίτιδος, ἡ βαμβάκοπυρίτιδος οὐδὲν ὅλ φέρῃ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, ὅστι τὰ ἀνατινασόμενα τεμαχία ὅλ διασκορπισθῶσι πανταχόθεν καὶ ἡ ἀνεύρεσις αὐτῶν δὲν ὅλ εἶνε βεβαίως πολὺ εὐκόλος.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως, ὅταν ἐκ σφοδροῦ τινος κλύδωνος ἐκβεβῶνται εἰς τὴν ἀκτὴν λείψανα ἀτήμνατα τῶν ναυαγίων ἐκείνων, ἀναπτεροῦνται ἐπὶ τινος ἐβδομάδας αἱ ἐλπίδες καὶ ἐπαναλαμβάνονται αἱ περὶ τοῦ θησαυροῦ διηγήσεις. Ἦς ἔχει δικαίον; ὅλ ἀποδῶσῃ ἀρὰ γέ ποτε ἡ ὀλλανδία τὸν ἐκ τῆς Ἀμερικῆς συλλεθῆντα ἄργυρον καὶ χρυσόν, ἐν κατέπει; ὅλ ἀνακτῆσῃ ποτε οἱ ἰσπανοὶ τὰ ἀπειρα πλοῦτη, ὡν ἡ ἀκάλεια, ἐπικουρούσης οὐδὲν ἦετον καὶ τῆς ἀραιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς νοθρότητος καὶ τῆς ἀμαθείας τοῦ λαοῦ, οὐ σμικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν κατὰπτωσιν τοῦ κράτους αὐτῶν.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

—•••—

Χωρὶς ἀνεύρα.

Καλότυχος ἐπείνοσ ὁ ζητιάνος; ὅλ κοιμᾶται τοῦλάχιστον ἦουχα τὴν νύκτα χωρὶς νὰ βλέπῃ ὄνειρα.

— Πού τὸ ξέρεις;

— Ἀφοῦ εἶνε τυφλὸς!

Ἡ στάμνα 'ς βρῦσι.

Ὁ Γιάννης εἶνε ὑπερήτης καθ' ὅλα κελὸς, μόνον ἔχει τὸ ἐλάττωμα νὰ πίνῃ κρυφίως. Ὁ κύριός του τὸν συλλαμβάνει ἐπὶ τέλους μίαν ἡμέραν ἐντὸς οἰνοπωλείου καὶ τὸν ἀποδιώκει. Ὁ Γιάννης διηγεῖται μὲ παράπονον τὸ αἰσχρὸν τοῦ εἰς συνάδελφον:

— Ἰόσαις φοραῖς, ἀδερφέ, τὴ γλυτώσα καὶ 'ς τὰ ὑπερνα τῶπερε ὁ διάβολος.

— Βλέπεις, τὸ λέει κ' ἡ παροιμία: Πολλαῖς φοραῖς πάει ἡ στάμνα 'ς τὴ βρῦσι.

— Μὰ ἐγὼ δὲν πῆγαινα γιὰ νερό, πῆγαινα γιὰ κρασί.

Προῖξ καὶ ἡλικία.

— Θέλετε λοιπὸν γυναῖκα μίαν ἀπὸ τὰς κόρας μου; πολὺ καλὰ ἡ μικροτέρα ἔχει 30 χιλιάδας προῖκα, ἡ μεσαία 40 καὶ ἡ μεγαλητέρα 50.

— Δὲν ἔχετε ἄλλην μεγαλητέραν;